Tallinna Teataja

Ilmub igal äripäewal.

Toimetus ja kontor
Suurel turul, raekoja ees 16.
Toimetuse telefon 724. Postkast 88.

Kirjade adress: Pewen, „Tallinna Teataja“. Telegrammide adress: Pewen, Teataja.

Peatoimetaja cand. jur. K. Päts'i kõnetunnid kella 12—1 l.

Trükikoda: Wiruswärawal nr. 1. Telefon 490.

Kaasanded:
„Külaline“, piltidega nädalaleht.
„Intulisa“.
Adresskalender ja seinakalender.
50 kop. juurdemaksu eest Eestimaa Arstideseltsi kuukiri „Terwis“.

Kuulutuste nonpareille rida maksab 5 kop., lehe eesotsas 20 kop. Wäljaspool Tallinnat kuulutuste küljel 20 kop., lehe ees 60 kop.

Tallinna Teataja maksab:

			Postiga:	Postita:
12	kuu	peale	6.00 kop.	5.00 kop.
11	„	„	5.60 „	4.60 „
11	„	„	5.15 „	4.30 „
9	„	„	4.70 „	3.80 „
8	„	„	4.20 „	3.30 „
7	„	„	3.70 „	3.10 „
6	„	„	3.10 „	2.70 „
5	„	„	2.75 „	2.30 „
4	„	„	2.25 „	1.85 „
3	„	„	1.65 „	1.40 „
2	„	„	1.20 „	1.— „
1	„	„	—.60 „	—.50 „

Wäljamaale: iga nr. 1½ kop. kallim.
Üksik nummer 3 kop.

Tellida wõib alati, kuid nii, et tellimine ühe kuu wiimase päewaga lõpeb; Pooliku kuu iga nummer 2 k.; ja kuu postiraha 10 kop. Adressi muutmine 10 kop.; wana adress ehk selle nummer tulewad üles anda.

Kirjatöösid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaasas on. Kirjatööde all peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Nr. 151. (1652.) — **Teisipäewal, 7. (20.) juulil 1915. a.** — **VI aastakäik.**

Riia-Schawli piirkonnas on waenlase wäejaod Tukkumi-Dobleni liinini tulnud ja lõuna sihil peale tungima hakanud. Popeljanõ ringkonnas surutakse waenlast tagasi. Schawli peale tungimised on 4. juuli öösel tagasi löödud. Waenlane Krasnostawi ära wõtnud. Ida sõjawäljal üleüldse mitmel liinil ägedaste wõideldud ja waenlane tagasi löödud. Kaukasuse sõjawäljal Türgi maakuulajaid paaris kohas löödud ja kohati wõitlus arenemas. Sakslaste pealetungimised Prantsusmaal tagasi löödud. Musta mere laewastik Sunguldakki ja söeringkonda pommitanud ja kolm Türgi purjukat ühes nende söe koormaga põhja lasknud. Baltimaa omawalitsuse uuendamist lähemal ajal oodata.

Üleskutse.

Kaaskodanikud! Sõda kestab juba terwe aasta, kuid ikka on waenlase jõud weel lõpulikult murdmata. Wõidurikka lõpu lähendamiseks wõtab praegu terwe Wenemaa oma jõu kokku — teadus, tööstus ja kaubandus on sõja kasuks tööle rakendatud.

Ka igapäewase elaniku peale paneb sõda suuri kohustusi; jõudu mööda peab igaüks selleks kaasa aitama, et waenlane saaks murtud. Mitte üksi lahingu rinnal ei otsustata sõja saatust, waid ka selle järele, kudas kaugel selja taga kõik ette on walmistatud. Juba ammu tõi telegraf teateid, et wastane Berlini ja Wieni ümbrust kindlustab, kuigi meie wäed neist kaugel seisawad.

Keiser Peeter Suure kindluse komendandi ettepanekul wõetakse kesknädalal, 8. juulil, s. a., Tallinna ümbruse kindlustamise tööde lõpetamiseks kümme tuhat (10.000) inimest ja peale selle kolmsada (300) hobusemeest tööle.

Sellest ei pea weel järeldama, nagu oleks Eestimaal waenlase sisse tungimist karta. Waenlane wõib meist kaugele jääda, kuid tema walusaks wastuwõtmiseks peame igal ajal walmis olema.

See töö, kuhu meid praegu kutsutakse, on suur töö kodulinna kaitsemiseks, on wendade toetamine waenuwäljal.

Tööliste ülesandmine on wabatahtlik. Kui aga wabatahtlisel ülesandmisel kesknädalal 8-mal juulil tarwilist arwu tööjõudusid kokku ei saa, siis hakatakse neljapäewast 9. juulist peale inimesi sunniwiisil tööle wõtma.

Sellega kutsub Tallinna linnaamet üles kõiki linna kaaskodanikka kesknädalal ennast alamalnimetatud kohtades tööle ülesandma ja loodab kindlaste, et wabatahtlisel ülesandmisel rohkem tööjõudusid kogub, kui neid üleüldse waja on. Ilmuge kõik, lihttöömees wõi majaperemees, kaupmees wõi üliõpilane, meesterahwas wõi naisterahwas. Terwe rida teisi töösid wõib oodata, praegune töö aga mitte.

Seda suurt ja tähtsat tööd kutsutakse meid, wõib olla, üksainus kord tegema — ja sellepärast peame ka esimese kutse peale kõik walmis olema. Teadku waenlane, nähku wastane, et ka Wene wäerinna seljataga kõik wiimase elanikuni ühes meeles töötawad; kõik walmis on teda tagasi lööma, kui kaugele ta ka ei katsu tungida.

Isamaa kaitsemine, kodu kindlustamine ja ise oma perele warju pakkumine olgu igal inimesel kõige püham kohus, kõige tähtsam elu ülesanne.

Mitte palga pärast ei pea ennast tööle üles andma, waid kohuse pärast isamaa wastu. Töö waew saab aga igaühele wõrdlemisi hästi ära tasutud: ühes ülespidamisega saawad meesterahwad **1 rbl. 60 kop.** ja naisterahwad **80 kop.** päewas, kuna hobusemehed peale ise oma ülespidamise **4 rbl. 50 kop.** päewas saawad.

Tööd jatkub kolmeks nädalaks, ja on igaühele jõudu mööda: metsa maharaiumine, haotegemine, teedetasandamine, materjali kohale muretsemine jne. Tööriistad on kroonu poolt.

Tööle ülesandjaid wõetakse kesknädalal, 8. juulil s. a. kella 9 hommikul kuni õhtuni järgmistes kohtades wastu:

1) Linna teede ja ehituste kommisjonis Nunne uul. nr. 2.

2) Linna pritsimajas Wene turul.

3) Esimese linnajao pristawi kantseleis Wäike Kalamaja uul. nr. 6.

4) Teise linnajao pristawi kantseleis Suure Kompasna uul. nr. 38.

5) Kolmanda linnajao pristawi kantseleis Suure Tartu maant. nr. 43a.

6) Neljanda linnajao pristawi kantseleis Liiwalaia uul. nr. 40.

7) Wiienda linnajao pristawi kantseleis Baltiski maanteel nr. 23.

8) Kuuenda linnajao pristawi kantseleis Heliste uul. nr. 11.

Linnapea **J. Poska.**
Linnaameti Sekretär **G. Linkwist.**

Ida sõjawäli.

Sõjawägede Kõrge ülemjuhataja staabist.

Riia-Schawli piirkonnas jõudsid waenlase kolonned Tukkum-Dobleni wäerinnale ja tungisid 5. juulil lõuna pool Hofzumberge ja Beneni peale. Põhja pool Skmjäni küla wõtsid kasakad waenlase seljataguse peale õnnestanud kallaletungimise ette ja püüdsid 4. juuli õhtul suurema woori kinni. Popeljanõ piirkonnas jatkasime meie waenlase surumist. Waenlase kallaletungimised Schawli seisukohtade peale on meie poolt öösel wastu 5. juuli jõudsaste tagasi löödud.

Neemani tagusel wäerinnal lõime samal öösel waenlase wiimastest kaewanditest wälja, mis nad 2. juulil ära wõtsid.

Narewi wäerinnal pidas waenlane pealetungimist, kusjuures ta Pissa paremal kaldal öösel wastu 5. juuli Poredõ küla ära wõttis, kuna Schkwa pahemal kaldal tema tormijooksud Wõki ja Pschetshniki külade wastu meie poolt jõudsaste tagasi löödi. Lääne pool Omulewi koonduwad meie wäed järkjärgult silla-eelsete kindlustuste juurde Narewi ääres, kusjuures meie 4. juuli õhtul Makowi linna juures wisa järelwäe wõitlust pidasime, kuna Karnewo küla juures üks meie polk hiilgawa wastu-kallaletungimise toime pani.

Ljublini juurde wiiwatel teedel on waenlase kallaletungimised Wilkolasi-Bõhawa wäerinnal meie poolt 5. juuli jooksul jõudsaste tagasi löödud. Weprshi ääres wõttis waenlane koidu ajal 5. juulil Krasnostawi ja ülekäigukohad temast ülewal pool ära. 5. juuli jooksul jäid waenlase kallaletungimised oja wahel, mis Rõbtshewitse juurest Pjasni küla juurde jookseb, ja Weprshi wahel tagajärjetuks. Weprshi paremal kaldal lõime meie Krasnostawi juures ja Wolitsa jõe ääres palju waenlase äärmiselt wisaid kallaletungimisi tagasi. Kuid Wolitsa jõe suu juures ja Gajewniki küla juures läks waenlasel korda kindla jalaga selle jõe paremale kaldale asuda, mille järele sündsaks tunnistati wägesid teise liini seisukohtadele wiia.

Grabowetsi küla piirkonnas lõime 5. juulil waenlase neli ägedat tormijooksu tagasi, mida ta laialisel wäerinnal marulise suurtükitule toetusel pidas.

Gutshna ja Bugi wahel lõime 4. juuli õhtul ägedas wõitluses waenlase kõigist meie kaewanditest wälja, mis ta warem ära wõtnud.

Bugi ääres kestis 5. juulil üle jõe tükkiwate waenlase wäeosadega energialine wõitlus Skomorohõ-Sokali wäerinnal edasi.

Dnjestri ääres peetakse wõitlusi endisel wäerinnal. Teistel sihtidel suuremaid kokkupõrkamisi ei olnud. (Pta)

Märkused.

Doblen on 35 wersta Tukumist lõuna pool. Hofzumberge on Doblenist 15 wersta lõuna-ida pool, ja Behnen on Hofzumbergist 18 wersta lääne pool.

Wilkolas, Ljublini kubermangus, 10 wersta Krasniki linnast põhja-ida pool ja 10 wersta Bõhawast lääne pool.

Wolitsa jõgi on Weprshi parem haru, algab Grabowetsi alewi juurest ja jookseb 4 wersta Krasnostawist ülewal pool Weprshi jõkke. Gutshwa on Bugi pahem haru, algab Tomaschowi linnast ida pool ja jookseb Grubeschowist ida pool Bugi jõkke.

Meie wägede suur wahwus.

Petrogradist. 5. juulil. Podosje juures wõitlesid neli meie pataljoni nelja Saksa polgu wastu. Selles kangelase-wõitluses awaldas isearalist wahwust leitnant Russian. 42. Saksa korpuse kuus roodu, kes üle Orshitse jõe tulid, raiuti meie rootude poolt, kes wastu-tormijooksu ette wõtsid, täielikult puruks. Paljud sakslased uppusid Orshitse jõkke ära. Meie suurtükid, mis Podosje juures käest kätte käisid, andsid tuld kuni wiimase minutini ja pillasid häwitust waenlase ridadesse Orshitse jõe pahemale kaldal. Meie wähesed roodud tungisid hirmsas wihas üle jõe Podosje alewisse, kus sakslasi arwu poolest palju rohkem oli, kuid sakslased ei suutnud seda hirmsat lööki wälja kannatada ja põgenesid lähemasse metsa.

Krasne külas piirati kaks Siberi küttide roodu ümber, kuna Saksa ratsawägi selja taha oli jõudnud. Meie roodud raiusid tikkudega waenlase ridadest läbi ja tõid oma suurtükid ära. Sakslased, kes nende ees teed kinni tahtsid panna, wõeti wangi.

Waenlase pealetungimist Wilkolasist ida pool tagasi lüües on kapten Kwitshadse suurt wahwust ja osawust awaldanud. Ta tungis kahe roodu waenlase tiiwa peale ja häwitas waenlase read kaunis laial wäerinnal ära. (Pta)

Kindralstaabi peawalitsuse poolt.

Meie wastased ei pea waewa paljuks, et meie üle kõige mitmekesisemaid halbu wäljamõeldusi laiali laotada; iseäranis tähtsaks peawad nad, kui need wäljamõeldused erapooletute riikide ajakirjanduses ilmuwad. Nii teatasid Rootsi lehed endi Berlini kirjasaatjate läbi, et wenelased Bukowinas ja Dnestri ääres määratu suurte kaotuste mõjul austerlastelt tapetute ja haawatute koristamiseks sõjariistade rahu paluma on pidanud, mis neljaks tunniks ka antud. Selle sõjariistade rahu ajal olewat austerlastel wõimalus olnud selgusele jõuda ilmatu suurte kaotuste üle, mis wenelased siin kannud, missuguseid kaotused neid mitu kilomeetrit taganema sundinud. See sõnum on täielikult walelik. Dnestri ääres ja Bukowinas ei ole meie waenlasega sõjariistade rahu tegemise üle tapetute ja haawatute koristamiseks läbirääkimisi pidanud ja selleks ei ole ka mingit wajadust olnud. (Pta)

„Nasch Westniku“ sõja ülewaade.

Murawjewo jaamast põhja pool, Goldingeni ja Murawjewo piirkondades oli waenlase kaunis tugewate jõududega pealetungimist märgata. Meie wäed sattusid siin waenlasega kokkupuutumisesse. Sõjalised kokkupõrkamised arenewad pikkamisi terwel sellel wäerinnal. Waenlasel on senini korda läinud Ugischki juures Wenta jõe paremale kaldale tulla. Teistes jaoskondades leiab sakslaste edasitungimine meie poolt wisat wastupanemist. Neemani pahemal kaldal oli wastastiku laskmine. Waenlaste wäikeste wäeosade katsed mõnedes jaoskondades meie kaewanditele läheneda on igal pool tagasi löödud. Ossowetsi piirkonnas oli suurem tulewahetus, kus juures kindlusewäe osad kiilu kujul märksa edasi tungisid. Belogrondi seisukohal Bobri ja Orshitsa jõgede wahel koondas waenlane tugewa suurtüki tuleandmise, mis Kruscha ja Tartani jaoskondade lähedal oma kõrgema tipuni jõudis. Wägewa tule kaitse all tormasid sakslased nende jaoskondade peale. Neil läks määratute kahjude hinna eest mõnda meie kaewandit ära wõtta. Energilise wastu-tormijooksuga wõtsime osa neist kaewanditest juba tagasi wõtta. Lahing kestab edasi.

Türgi sõda.

Kaukasuse wäe staabilt.

Mereäärses piirkonnas oli wastastikune suurtüki laskmine. Meie mootorpaat ajas täislaetud Türgi purjeka põhja.

Oltõ sihis sattusid Türgi maakuulajad meie wahisalga peale, kes nad laiale pillas, kusjuures paljud maha tapeti.

Ardosti piirkonnas katsusid Türgi maakuulajad meie wahikohtade kallale tungida, sealjuures käsigranatisid tarwitades, kuid said meie poolt tagasi löödud ja kaotasid mehi. Sawritshai sihis awasid türklased, keda meie maakuulajad ärewusesse olid ajanud, öösel wastu 4. juulit korratu laskmise, mis meile mingit kahju ei teinud.

Muschi sihis suurenewad ja laienewad wõitlused. Üks meie wäeosa wõttis Lizi ära ja jatkab türklaste tagaajamist. Muul wäerinnal on seisukord muutumata. (Pta)

Greeklaste tagakiusamine.

Athenast. Tuleb teateid greeklaste tagakiusamisest Türgimaal. Mitilenast teatatakse, et Aiwali elanikud, kõik greeklased, käsu saanud linnast wälja minna ja Wäike-Aasiasse kolida. Elanikud ei tahta seda käsku täita. Siin sünnitab see teade suurt ärewust.

Walitsus tahab Türgimaa wastu protesti awaldada kristlaste wäljasaatmise pärast.

Sewastopolist. 6. juulil. Musta mere laewastiku laewad pommitasid söe ringkonda ja Sungultakki, kus suure söelaewa ära põletasid ja ranna-äärsed ehitused ja ladud maha lõhkusid. Merel kolme Türgi purjelaewa kätte saades, mis täie söelaadungiga teel olid, laskisid Wene miinilaewad nad põhja, mehi ennem pealt ära wõttes. Mehed on Sewastopolisse toodud. (Pta)

Wõitlused Dardanellides.

Liitlaste edusammud Dardanellides.

Prantsuse ja Inglise ametlik teadaanne räägib suurtest edusammudest Dardanellides 29. ja 30. juunil.

Maikuu lõpul ja juuni algul läks liitlaste tegewus õige edukalt. Nad kindlustasid endid poolsaare lõuna- ja läänepoolsel rannal ning walmistasid edaspidiste sammude wastu. Siis tuli neil aga türklaste ägedaid pealetungimisi tagasi lüüa.

Kui siis juuni lõpul liitlaste laewastiku ja maawäe suurtükid pikemat aega pommitamisega pealetungimist ette walmistanud, algas 29. juunil tormijooks, nimelt liitlaste wäe lõunapoolsel tiiwal ja keskpaigas. Lahing kestis terwe päew. Türklased panid meeleheitlikult wastu. Õhtuks said liitlased kaks liini waenlase laskekraawisid eneste kätte. Öösel tungisid aga türklased käsigranatide abil uueste liitlaste kallale ja lõid inglased ühest osast ärawõetud kraawist tagasi. 30. juunil kestis wõitlus uue ägedusega edasi ja inglased said jälle kaotatud laskekraawi kätte.

Samal päewal jatkasid prantslased pealetungimist ja nihkusid weel mitmes kohas edasi.

Üleüldse jõudsid liitlased sel päewal weerand kuni pool wersta edasi, mida juba wäga suureks edusammuks tuleb pidada, kui arwesse wõtta, et terwe see poolsaar õige kitsas on ja liitlastel ainult mõned werstad edasi jääb tungida.

Nad on nüüd Atshi-Baba kõrgustiku jalale jõudnud. See on 730 meetrit kõrge ja walitseb kogu lõunapoolse poolsaare osa üle.

Seda kõrgustikku pommitab laewastik wäinast ja maawägi lääne poolt.

Salonikist. 5. juulil. Mitilena saarelt teatatakse: Liitlaste uued jõud, peaasjalikult inglased, on Maltasse koondatud. Kuulu järele on nende arw 45.000 meest, kellest osa juba Mudrose saarele saadeti. Türklased taganewad Gallipoli poolsaarel Derla-tepe juurde, kaewandite liinisid maha jättes. Liitlased hakkasid Türgi randa Tshesma ja Wurla wahel suure ägedusega pommitama, suuri wigastusi tehes. Türgi ametiwõimud lahutasid Smürnas Greeka Kordelia ja Papaskali linnaosad teisetest linnajagudest.

Mudrose saarel on Greeka telegrafistide asemele lõpulikult inglased seatud.

Mitilenast teatatakse: Liidu wägedel on korda läinud Kritia ümbruses ligi 200 wälja- ja mäe-suurtükki üles seada.

Lääne sõjawäli.

Sakslaste pealetungimised lüüakse tagasi.

Parisist. 4. juulil. Päewane ametlik teadaanne: Arrast põhja pool kestis suurtükiwõitlus terwe öö ja oli iseäranis äge põhja pool Souchez'd ja Neuville'i ning Roulencourt'i wahel. Argonnides wõideldakse käsigranatide ja lõhkepadrunite abil. Marie-Therese'i juures ja Merissoni orus on suurtükiwõitlus. Kaks waenlase pealetungimist kõrgustikul 263 ja Boureli juures löödi tagasi. Maasi orus kestis Eparge'i ja Sondo ümbruskonna pommitamine edasi. Lotaringias tungisid sakslased lõuna-ida pool Parrois metsa meie seisukohtade kallale, aga aeti laiali. Wogesides katsusid sakslased Ban-de-Sapte'i juures kaotatud seisukohta tagasi wõtta. Meie panime aga suurtüki- ja püssitulega tormijooksu seisma. Kell 11 õhtul katsusid waenlased Bonami lähedal Tourny seisukoha wastu äkilist pealetungimist ette wõtta, see läks aga täieste nurja.

Õhtune ametlik teadaanne. Artois jääb suurtükiwõitlus waiksemaks. Mõni pomm langes Arras'sse. Aisne'i paremal kaldal Troyoni ümbruskonnas on miiniwõitlus ja kange pommitamine. Reimsi lasti umbes 20 pommi. Üks eraisik sai surma teine haawata. Argonnides on wõrdlemisi waikne, jalawägi ei awalda tegewust. Maasi paremal kaldal wõtsid sakslased pärast pommitamist öösel metsiku pealetungimise ette, Calonne'ist Eparge'ini. Lõuna pool Sondo orgu läks neil korda ainult üht laskekraawi eneste jaoks kindlustada, mis nad 23. juulil kaotasid. Sakslased, kes orgu jõudsid, tapeti muist ära, muist wõeti wangi. Sondo ja Calonne'i wahel löödi waenlane rasekete kaotustega tagasi. Apremonti metsa pommitamine kestab edasi.

Parisist. 5. juulil. Õhtune ametlik teadaanne. Artois oli kange suurtükiwõitlus Souchez ümbruskonnas. 12 suurt pommi langesid Arrasse. Maasi paremal kaldal jalawäe elaw tegewus. Hommikul wõtsime wastu-tormijooksuga osa laskekraawisid tagasi, mis waenlane eila Sondo orus ära wõttis. Päewa jooksul lõime waenlase uue pealetungimise tagasi, mis juures ta põlewat wedelikku pildus. Selle wõitluse juures tegime waenlasele palju kahju ja wõtsime 2 ohwitseri ning 200 soldatit wangi. Mujal ei olnud midagi tähtsat.

Italia-Austria sõda.

Kohatised wõitlused.

Roomast. 3. juulil. Peakorteri teadaanne. Walkamoniki ülemal jooksul tuli waenlane Weneri kõrgustikust üle ja katsus Rifuggio Garibaldi lähedal meie kallale tungida, aga löödi kahjuga tagasi ja pidi meie kätte mitu wangi jätma. Itallased wõtsid pärast waenlase tagasilöömist mõlemad kõrgustikud, mis 3000 meetrit kõrged, kindlaste enese kätte. Carnias wõttis waenlane udu ja pimeduse warjus kaks otsustawat pealetungimist ette; nad löödi tagasi. Waenlane kaotas 35 meest surnutena, nende seas ühe ohwitseri. Isontso lähedal on seisukord muutumata. Waenlane katsub öösetel wäikeste salkadega ja suurtükitulega meie pikaldast edasitungimist takistada ja ahwatleb meie patareisid tuld andma, et seisukohte teada saaks.

Ametlik teade 4. juulil. Cadoras jatkasid meie wäed mõne päewa eest algatud pealetungimist Falzarego ja Lewinollongo kindlustuste wastu ja on senini selle kahe punkti wahel kõik kohad eneste kätte saanud. Eila wõitsid nad mitmed topografilised raskused ära, lõid waenlase wastupaneku tagasi ja jõudsid liinini, mis Falzarego mägestikust ja metsast läbi Fransi oru Coldilani kõrgustikuni läheb. Iseäranis hiilgaw oli meie jalawäe tegewus, mis Coldilani tippude wõtmiseks oli määratud. Waenlase ägeda tule all wõtsid meie wäed püssitikkudega wõideldes eelmised kaitsekraawid ära ja kindlustawad neid nüüd enestele. Isontso jõel awaneb waenlase tegewus Pleso ümbruses. 2. juuli õhtul wõttis ta mitu kallaletungimist Plawa silla-eelsete kindlustuste wastu ette, aga tagajärgesid ei olnud. Kaks meie õhulaewa pommitasid 4. juulil waenlase kindlustusi Goritsa juures ja waenlase laagrit Püha Michaeli mäe lähedal Caiso ümbruskonnas. Kui nad küllalt tegewust olid awaldanud, pöörsid nad weatalt tagasi.

Kuninga käsukirjaga on rahwasaadik Barzilai ilma-ametita ministriks nimetatud.

Sõda merel.

Norra aurulaewa „tühjendus“.

Newcastlist. 5. juulil. Norra peastelaew „Wega“ jõudis ilma laadungita siia. Kapten teatas, et aurulaewa neljapäewal Põhja meres Saksa weealune paat kinni pidas ja laadungi merde wisata käskis. Laadungiks oli 160 kasti lõhekala, 800 tünni wõid ja 400 karpi sardinisid.

Baltimaa omawalitsuse uuendamine lähemal ajal oodata.

„Rijhk. Westnik" kuuleb ustawast allikast, et Baltimaa praeguse omawalitsuse päewad loetud olla. Juba lähemal ajal tahetawat mõisnikkude kollegiumisi ja teisa mõisnikkude asutusi ära lõpetada. Kindlaste olla otsuseks tehtud Saksa mõju Baltimaa omawalitsuse asutustest juurteni ära häwitada. Seni kui meil weel täieline semstwo, üleriiklise eeskujul, sisse seatud ei ole, tahetakse ajutiselt maa-omawalitsust Lääne kubermangude eeskujul korraldada. Uutes maa-omawalitsuse asutustes antakse Wene ollusе kõrwal maa pärisrahwale, eestlastele ja lätlastele, wääriline koht.

Riia Wene leht, kes selle sõnume toob, ütleb, et ta selle teate ustawast allikast saanud. Seda wõib ka uskuda, sest Baltimaa korralduste keskpunkt asub ju praegu Riias, ja lehel, kes sellele lähedal seisab, wõib ju korda minna sealt lähema tulewiku kawatustest ligemaid teateid saada. Baltimaa omawalitsuse uuendamisest on ju waremaltki palju räägitud ja kirjutatud, nii mitmesugusid kawatusi tehtud ja arwamisi awaldatud. Ka on kindlaste teada, et walitsuse ringkondades Baltimaa praeguse wananenud korraga, kus maa-omawalitsuses kõik wõim ainu üksi mõisnikkude käes seisab, enam rahul ei oldud, seda enam, et Balti aadel ennast praeguse sõja puhul walitsuse ees mittemeeldiwates wärwides paista lasknud. Kõik see lubab arwata, et Baltimaa omawalitsuse uuendamine ikka tõsiselt meil ukse ees seisab, mida — wõib olla — juba lähemal ajal põhjusseaduse 87. par. põhjal läbi wiiakse, sest wõimalik ei ole ju, et riigiwolikogu sellel lühikesel istumiste-järgul, milleks ta nüüd kokku tuleb, piirimaade küsimustega tegemist teeks; tema aeg kulub tähtsamate asjade arutamiseks ära, nagu seda praegu sõjalised asjad on.

Baltimaa talurahwas terwitaks muidugi maa-omawalitsuse uuendamist kõige suurema rõemuga, kui maa-omawalitsuse uuendamine wähegi kohalikkude elanikkude huwide kohaselt ette wõetakse. Tänini on talurahwas ainult kohusid pidanud kandma, asjade otsustamises ei olnud tal aga õigust sõnakestki kaasa rääkida. Herrad määrasid maksusid, talurahwas maksis neid. Kudas ehk mis tarbeks talurahwalt iga aasta mitmesuguste nimetuste all sissenõutud rahasid maa ja elanikkude kasuks tarwitati, selle järele küsida ei olnud maksumaksjal õigust. Tema pidi sellest uksest, kuhu herrad maa asjade otsustamiseks sisse läksid, kaugele eemale jäämа. Talupoeg maapäewale — oleks kuulmata hullus olnud, kui seda keegi oleks nõudnud!

Nüüd on lootus, et see õiguseta olukord lähemal ajal muutub. Aeg oleks selleks küll ammugi. Küll ei wõi praegu weel selle kohta midagi lähemalt ütelda, kudas tulewane Baltimaa omawalitsus kujuneb, kas üleriikliste semstwode kujul wõi korraldatakse seda siin — maakoha olude ja kõikide elaniku kihtide huwide kohaselt — teisiti, seda tuleb ära oodata. Kindel on aga, et praegune kord kauaks enam maksma ei jää. Uuendatud maa-omawalitsus on meil kahtlemata oodata.

Millega peaksime wõistlema.

Mõni nummer tagasi sellest kirjutades, et meil, eestlastel, rohkem usku iseenese sisse peaks olema ja meie omale kaugemad eesmärgid peaksime üles seadma, oli lõpuks mõtteawaldus, et meie oma warade poolest teistega wõidujooksule wõiksime minna, kuigi meie oma arwu ja jõu poolest nõrgad oleme.

Seda lõpu mõtet on trükikojas tehtud wiperuse pärast wõimalik waleste mõista, sellepärast pöörame siin asja juurde tagasi ja waatame lähemalt, mis „warad" need on, mille peale oli mõeldud.

Kui ainult sõna „wara" tarwitatakse, mis tuleb ettekujutus ikka kullast, diwidendidest jne. Kas siis tõeste oli õelda tahetud, et Eesti rahwas hakaku omale „wara" selles mõttes koguma, nii et ta kõigest kõige rikkamaks saaks?

Inimestele hoogu anda, et tehke endid rikkaks, see ei ole kunagi maailma algusest saadik, prohweti, jutlustaja, ajakirjaniku ülesanne olnud. Kullamägede poole tormawad inimesed nii kui nii. See on juba weres. Ta on nii weres, et alati tegemist on olnud, rahwast kuldwasika ümber tantsimast tagasi hoida, sest kui tants kord lahti läheb, siis niisuguse maruga, et seo ennast sekkalöömise eest kinni. Ja meil kipubgi ta juba lahti minema. Ohus on kullatantsutõbe bakteriaid palju ja inimesi tuleb ühtelugu wastu, kelle silmad selle tõbe palawikus juba kiirgawad. Juba on neid, kes ise rõemustades räägiwad, kudas nemad üht ja sedasama koormat päew otsa weawad ja siis õhtu täie weo palga saawad, wõi jälle kudas nemad kwiitungi suurema summa peale oskawad anda, nii et saagist omale ja kwiitungisaajale jatkub.

Nemad ei panegi omale enam küsimist ette, mis siis lõpuks wälja tuleb ja mis siis walmis ehitada jõutakse, kui k õ i k nii „targaks" saawad ja seda puupeaks naerawad, kes ei warasta, kes altkäe maksu ei wõta, kes oma kohust ka siis täidab, kui selle täitmise eest kõrwale hoida wõib.

Niisuguses olukorras kulla mõttes „wara" koguma üles kutsuda, oo — ei tule mõttessegi. Hoopis wastupidi.

Eesti rahwast peeti a u s a k s rahwaks, ehk ta küll waene oli. Tuleb meelde lugu, mis wenelased meist jutustawad:

Tulid „tshuhnad", nendega tehti leping, ilma et „tshuhnade" nimedest muud oleks teatud, kui et nad Jaanid ja Jürid on, käsiraha anti kätte ja aasta pärast olid „tshuhnad" oma koormatega kohal. Ühe ärasurnud mehe eest oli ta wend wabatahtliselt ilmunud.

Teised, wõerad, imestasid. Ja ometi, kas meil praegugi mehi puudub, kes selles midagi imelikku ei leia, kes arugi ei saa, kudas see teisiti wõiks olla. Maal talumeeste seas on neid küllalt. Ja linnas on ka. On tõeste.

Waatke, sellega on meie rahwal üks hiigla wara, millega meie teistega wõime wõistlusesse minna, sest on teisa rahwaid, kellel seda wara kaugeltki sel mõedul ei ole. Niisugune wara kaasas, tahaks näha, missugune hulk ilma selleta kaalu teise otsa peal meid üles kergitaks.

See on üks ja nimelt pea raudwara, mida meie peaksime omal kaswatama. Mitte selles mõttes, kui kirikus jutlustatakse, mitte kui midagi niisugust, millest ainult rikastele ja wägewatele kasu tuleb, kui seda waestel on, waid kui alust, mille peal kõik ühiskondlised ettewõtted kõige kitsamas ja kõige laiemas mõttes seisawad. Selle juures peab selge teadmine olema, et iga ühisus, iga ettewõte, iga riik, kus ausust ei ole, warem wõi hiljem raginal kokku kukub.

Meil on selle wara juurde kogumine hõlbus, sest et loomulik wana alus juba olemas on. Ärgu tulgu sellepärast keegi hooplema, et tema kullawihma all on käinud. See oli roostewihm, mis talle kaela sadas. Weel wähem wõib sallida, kui keegi käsa õerudes kiitleb, kudas tema niisugusel wiisil äri on teinud, mille juures lõppude lõpuks meie kõik kulu kanname. Niisugused hooplejad ja tõusikud on mädapaised, mille lehk õhku kihwtitab ja mis ainult needmiseks meie rahwa sekka on saadetud.

Ühes selle raudwaraga mida aususeks nimetatakse, peame omale neid warasid muretsema, mida inimese waim luua wõib. Meil ei ole nende ees praegu weel tarwilist lugupidamistki. Meil kiputakse inimest iseäranis linna õhus wägisi selle järele hindama, kui palju tal raha ja kas tal oma maja on. Niisuguses ringkonnas ja niisuguste waadete keskel wõiwad ainult inimesed üles kaswada, kes muud makswaks ei tunnista, kui seda, millega oma keha lõbustada wõib. Niisuguse publikumiga meie küll kaugele ei jõua.

Ei, mitte kullawihma alla jooksma, mitte tantsule kuldwasika ümber, mitte diwidenda jagama kutsuda ei olnud mõttes, kui sellest rääkisime, et meil usku iseeneste sisse rohkem peaks olema. Siis olid mõttes teised warad, need, mis inimesel hinges ja waimus peituwad ja mida sealt wälja wõib kanda. — *ar.*

Sakslaste uus pealetungimine Baltimaal ja Narewi wäerinnal.

Sakslased tungiwad Baltimaal kahes sihis peale — Windawi ja Miitawi pool. Sellel Saksa wäeosal, mis Hasenpotist Goldingeni poole tungima hakkas, on eesmärgiks Windawisse jõuda. Hasenpotist on Windawisse 70, Liibawisse 40 ja Riiga 130 wersta. Goldingen on Hasenpotist 40 wersta põhja-ida pool, Windawi jõe ääres ja Windawist 45 wersta.

Teisel wäeosal, kes 80 wersta pikkusel wäerinnal Schrundenist Popeljanõini peale hakkas tungima, on eesmärgiks Liibawi-Schawli raudteed enese kätte wõtta ja edasi Miitawi poole tungida. Schrunden on Windawi pahemal kaldal, Goldingenist 38 wersta lõuna pool. Popeljanõi on Liibawi-Romno raudtee ääres, Windawi ehk Wenta jõe paremal kaldal (Windawi jõge nimetatakse ülemal jooksul Wentaks) Schawlist 40 wersta põhja-lääne pool ja Miitawist 85 wersta.

Meie ratsawägi ja eelwäed pidasid waenlase üle Windawi ja Wenta jõe tungimist kinni, nagu staabi telegramm teatas. Et waenlase edasitungimist ainult ratsawägi ja eelwäed takistasid, siis wõis arwata, et see kinnihoidmine ainult ajutine oli ja et tõsised wõitlused seal weel alganud pole. Laupäewane, 4. juuni staabi telegramm teatas lühidalt, et waenlane peale wõitlusi meie eelwägede üle Windawi ja Wenta jõe on tunginud, ühtlasi ka mõnedes wäerinna osades edasi ida poole tulnud. Ka sellest näeme, et tõsised wõitlusi Baltimaal ei ole weel olnud.

Baltimaa wäerinnast lõuna pool on Neemani tagune wäerind, Suwalki kubermangus. Sellel wäerinnal peetakse praegu peaasjalikult ainult suurtükiwõitlust. Suwalki linnast põhjaida pool tungis waenlane Gluboki Rowi küla juures peale ja wõttis osa meie laskekraawisid ära, kuid wastu-tormijooksul löödi nad uueste sealt wälja. See wäerind nagu ühendab wõitlusi Baltimaal ja Narewi wäerinnal, sellepärast on seal wähe jalawäge, kuid rohkeste suurtükiwäge, sest suurtükiwõitlused kestawad pikal wäerinnal — Mariampol-Kalwaria-Grajewo ja edasi Bobri jõge mööda kuni Narewi jõeni.

Nähtawaste on Neemani tagusel wäerinnal ainult demonstratsion, mitte aga tõsine pealetungimine.

Weel lõuna poole algab Narewi jõe wäerind. Sellel wäerinnal on pealetungimine kõige ägedam. Et edaspidi, kui suuremad wõitlused sellel wäerinnal lahti peasewad, nimed alaliselt korduwad, siis waatame, mida tuleb Narewi wäerinna all mõista. Narewi jõgi algab 20 wersta Belostokist eemal ja jookseb Seropka juures, Nowogeorgiewski kindlusest 20 wersta ida pool Lääne-Bugi. Narew on 200 wersta pikk. Waenlane ei tungi mitte terwel sellel liinil peale, sest et Narewi jõesuus kui ka ülemjooksul Saksa wäge ei ole. Pealetungimine on sellel wäerinnal Lomsha piirkonnas, kus peaasjalikult ägedad suurtükiwõitlused praegu käimas. Siis kestawad wõitlused Pissa ja Orshitsa jõe wahel, mõlemad on Narewi jõe parempoolsed harud. Pissa jookseb Lomshast 14 wersta põhja-lääne pool Narewisse. Sellel wäerinna osal taganesid meie wäed õõsel wastu 3. juulit, et Narewi jõe paremal kaldal paremaid seisukohtasid omandada. Siis on Schkwa jõe mõlemal kallastel (Schkwa on ka Narewi parem haru ja on Pissa ja Rosoga jõgede wahel) ägedaid wõitlusi peetud. Ja siis weel Orshitsa ja Ladõnja jõgede wahel, kus waenlane suurte jõududega peale tungib ja kus meie wäed järgmisele kaitseliinile taganesid. Orshitsa algab Mlawa juurest, tuleb läbi Horsheli ja Makowi, kus juba wõitlused algawad, ja jookseb 10 wersta Pultoskist põhja-ida pool Narewisse. Ladõnja algab Mlawast lõuna-ida pool ja tuleb Mlawa-Tshehanowi raudteega paralellis ja jookseb 8 wersta Plonskist põhja-ida pool Wkra jõkke, Narewi paremasse harusse. Siin kestab sakslaste pealetungimine laial wäerinnal Tshehanowi ja Prasnõschi wahel. Terwe Narewi wäerind on umbes 100 wersta pikk. Asjatundjate arwamise järele peab seal sakslastel wähemalt 4—5 korpust wäge olema, see on, kuni 200,000 meest.

Sellel wäerinnal ei ole sakslaste pealetungimisel edu olnud. Ainult Prasnõschi juures taganesid meie wäed. Sest sakslased tungisid Tshehanowi ja Prasnõschi wahel edasi ja läksid wiimasest lääne poolt mööda, nagu asjatundjad arwawad. Ühtlasi tungiwad sakslased suurte jõududega Orshitsa jõest lääne pool Podosje ja Tshehanowi wahel peale. Selle wäerinna paremal tiiwal kannatasid sakslased 2. juuli hommikul määratu suuri kaotusi tormijooksul, mis meie wägede poolt tagasi löödi.

Mõõdaläinud nädala teateid wõitlustest Narewi wäerinnal ja Baltimaal kokku wõttes näeme, et terwel põhja wäerinnal, Baltimaalt kuni Weikheli jõeni, Narewi jõesuuni, pealetungimised on alganud. Lõuna wäerind — Mackensені wäed — „puhkab". Nüüd ootab Mackensen, kudas põhja wäerinnal asi läheb. Aga siiski, arwawad asjatundjad, ei ole weel wõimalik ütelda, kus kohal sellest pikast wäerinnast kõige tähtsam pealetungimine algab. Baltimaa wäerinda arwatakse rohkem kõrwaliseks, aga Narewi wäerinda tähtsamaks, sest sealt püütakse Warssawi taha peaseda. Wõitlused on alles alganud, millele lähematel päewadel suured lahingud järgnewad ja mis seisukorda selgitawad.

Saksa sõjawangide seisukord Wenemaal.

Petrogradist. 3. juulil. Amerika ja Suurbritania Petrogradi saatkondade palwe peale lubas sõjaministerium Saksamaalt tulnud „Rahwuswahelise kristliku noortemeeste seltsi" esitajal minister Hartil, kes oma seltsi ülesandel Saksamaal sõjawangide elu kergitamise kallal töötab, Omski wäeringkonnas Saksa ja Austria-Ungari sõjawangide asupaika waatama minna. Selle järele kui nimetatud Amerika heategewa seltsi esitaja läinud kuu keskmistel päewadel Kurganis, Petropawlowskis, Omskis, Nowonikolajewskis ja Tomskis sõjawangide pea asupaiku waatamas oli käinud, andis ta sõjaministeriumile ärakirja omast aruandest, mille seltsi peawoliniku nime peale saatis. Aruandest on näha, et mister Hart Saksa ja Austria-Ungari sõjawangide seisukorra ülemalnimetatud kohtades kõigiti hea leidis olewat. Wangid, kes, tõsi küll, teatud walju korra all elawad, mis täieste sõjariistadega kinni wõetud wangide kohane, ei kannata siiski, nagu mister Hart tunnistab, mingisugust puudust, kõike kätte saades, mis neile kroonu poolt ülespidamiseks määratud, ja päewapalgana mõnesuguste tööde eest isegi raha saades, endi isiklikste wajaduste täitmiseks. Sõjawangide peatuspunktid, laatsaretid ja kasarmuruumid on wäga heas korras leitud. Toit on heaks tunnistatud, mida wangid tarwisminewal hulgal saawad. Oma aruande lõpus awaldab Hart lootust, et tal korda läheb Wenemaal saadud faktide põhjal Saksa walitsust meie sõjawangide seisukorda parandama panna. (Pta)

A. Erlemanni surma puhul.

28. juuni hommikul lahkus surma läbi Helme köster ja organist A. Erlemann.

Ta tõusis, nagu harilikult wara üles, juhatas töölised tööle ning asus oma kirjutuselauda, hariliste toimetuste juurde. Kodukondsetele awaldas ta iseäralist rõomu ilusa ilma üle, mis wihma järele nii armas ja meeldiw oli, ning ütles ka enese kaunis terwe olewat. Paari tunni pärast aga kaebas juba südame waewa ja sisemise walu üle ning lahkus waikselt siit elust!

Kadunu on Wõrumaal talupojana 1832. a. sündinud, kus Kanepi kihelkonnakoolis esimese hariduse, iseäranis muusika alal omandas ja pärast Walgas Zimse seminari kihelkonnakooliõpetaja eksamiga lõpetas. Iseäranis muusika alal olla ta juba noorena anderikas olnud, millest kuulus muusikamees ja kaswatusteadlane Zimse kiitwalt olla tõendanud. Ta kutsuti 1858. (?) aastal Helme kihelkonnakooliõp. ja kösterorganistiks, kus wäsimata ja tubli mehena oma ameti kõrgusel töötas. Aeg-ajalt arenes Eesti rahwas, nende silmaring laienes ning õndsa J. W. Jannseni algatusel kaswas kirjandus ja teadus. Juba wõidi mitmes wallas maid pärisеks omandada ja orjapõlwe ikked pudenesid iseenesest aeg-ajalt maha. Juba igas wallas kosusid hilja asutatud koolid ning Helme kihelkonnakool ei mahtunud enam köstri ruumidesse. Ühes kooli uude majasse ülewiimisega jäi kadunu aga koolitööst eemale, kus ta paarkümmend aastat kui tubli ja wilunud koolimees oli töötanud. Ta juhatas oma asutatud Helme kihelkonna laulukoori kindla käega, ühtlasi noortsugu ja kooliõpetajaid kõlbliselt kaswatades. Oma laulukooriga käis ta 1868. a. esimesel Eesti rahwa „laulupidul", mis J. W. Jannseni õhutusel ja jõupingutusel Eesti rahwa olemasolemisest märku andis. Ka teisel Eesti rahwa „laulupidul" 1879. a. ja kolmandal 1891. a. lehwis Helme kihelkonna laulukoori lipp, kus lahkunu kindlal käel koori juhatas. Iseäranis mõistis ta ühtmeelt seltskonnas täiel kõrgusel hoida — mis laulukooridesalatihti langema kipub.

Tema õhutusel ja juhatusel asus kaua aega Helmes Noortemeeste Heategew Selts, kus peale teadusliste ja õpetlikkude õnnede majandusliste ja põllutöös tarwiliste juhatuste eest hoolitseti.

Eesti rahwa ärkamise ajal oli kadunu hoolas ja truu Eesti rahwamees, nii palju kui tema amet ja selleaegne wõimuesitaja lubas. Kreutzwaldi, Jannseni ja Hurdiga, Köhleri ja Weskiga oli ta alatises ühenduses ning wõttis Eesti rahwa walulapse Aleksandri kooli asutamisest elawalt osa. Jakobsoni Sakala ajal kaldus kord Sakala meeste poole, kuid seda nii ütelda „aitkäe", sest selleaegne wõim ei sallinud seda. Siiski leidsin umbes 20 aasta eest, et ta Jannseni mälestusejamba heaks andeid wastu wõttis ja seekord tema (Jannseni) ilmawaadetega jälle ühines.

Uue Eesti seltsielu algul oli kadunu jälle tegewuse eesotsas. Oli Helme laulu- ja mänguseltsi asutaja ja esimees ja selle seltsi häwitajate wastane. Kui siiski selts häwitati ja tema waremetele Helme hariduseselts asutati oli wanake jälle eestseisuse läheduses; kuid siin oli ta'st külmust märgata, wist selle läbi, et seltsi asumisega endised seltsid häwitati.

Karskuse alal oli ta eluaegne parajuslane, kuid tegelikult ometi karsklane.

Majanduseseltsidest wõttis ta elawalt osa.

Ehk küll oma annete poolest tubli ja waimurikas, kuuleme teda wäga wähe wäljaspool kodukollet töötawat. See ei olene mitte sellest, et ta selleks hooletu oli, waid et ta suure kihelkonna kolme peameti ja kohalikkude seltside tegelane oli ja tal wõimata oli neis oludes, mis Lutheri kiriku köstril on, wäljaspool kodu awalikult töötada. „P. P."

Tallinna Eesti Põllumeeste seltsilt.

Erakorralised sündmused, mida meie suur isamaa praegu üle elab, tõid meile rea täieste uusi ülesandeid. Nende küsimuste lahendamise kallal töötatakse praegu kõige mitmekesisemates rahwakihtides. Ühes nendega seab elu meile ka mõõdapeasemata nõudmise ette: meie majanduslist ja kulturalist tasakaalu alal hoida.

Tallinna Eesti Põllumeeseselts peab oma kohuseks sõja läbi tekkinud raskusi kergitada ja jõudumõõda neid ettewõtteid toetada, mis sõjaaeg elule on toonud. Ühtlasi peab selts ka oma otsekoheseks ülesandeks põllumajanduslist elu liikwel hoida ja wõimalikkude abinõudega edendada.

Sellelt seisukohalt wälja minnes otsustas selts tänawu — 1915. a. — XVI. põllu- ja käsitöö näituse 29. augustist 1. septembrini Tallinnas ära pidada.

Wäljapanekuid auhinna wõistlusele wõetakse kogu Baltimaalt ja sisemisest kubermangudest wastu. Loomade näitus kestab 3 päewa.

Näituse neljandal päewal — 1. septembril — peetakse ka Riigi hobusekaswatuse peawalitsuse poolt talupoegade töökohuste näitus ära. Auhindadeks on kroonu poolt 350 rubla määratud.

Auhindadeks on seltsi poolt suur summa suuraha, kuld-, hõbe ja brongsaurahad, kiitusekirjad ja wäärtasjad määratud. Peale selle on auhindasid ministeriumi, omawalitsuste, teiste seltside ja üksikute isikute poolt annetatud. Wäljapanejatele jagatakse teadusliist kirjandust maksuta ja näituse ajal peetakse õpetlikke könesid ja pannakse mõnesuguseid katseid toime.

Iga wäljapaneja saab näituse ajal prii pileti.

Sellest Teile teada andes awaldab Näitusetoimekond soowi, et Teie oma majapidamise ehk tööstuse saadusi ka tänawu wälja panekšite, mis Teile majapidamise ehk äri seisukohalt kasulik on ja ühtlasi ka näitust rikastab. Seltsi eelmisel näitusel oli 60.615 waatamaskäijat ja wäljajagatud auhindade wäärtus ulatas üle 3200 rubla.

Seda kõike silmas pidades wõib Teile näitusest osawõtmist julgeste soowitada.

Ülesandmised tulewad 20. augustiks seltsile ära saata.

Maaparandusetööde jooskonnas on tähtaeg 1. augustiks, et komisjon tööd koha peal enne näitust jõuaks järel waadata.

Näituse ajaks ilmub nimekiri ühes 1916. aasta kalendriga.

Soowijatele saadetakse ülesandmise leheb postiga koju kätte.

Lahke osawõtmise ja ka teistele soowitamise peale lootes

kõige austusega

T. E. P. S. Näitusetoimekond.

Adress: rop. Ревель, Tallinna Eesti Põllumeeste Selts. Kantselei on Luisentali uul. nr. 14. Könetraat 51.

Hunhusid Siberi taigades.

Kuulus Põhja naba uurija F. Nansen käis 1913.—1914. aastal Siberis reisimas. Ta sulest ilmus pärast poole Siberi üle raamat pealkirjaga „Tulewiku maa". Selles raamatus toob ta hulga huwitawaid kirjeldusi ja piltisid Siberi rahwaste elust. Muu seas köneleb ta ka hunhusidest, kelle nimi Wene-Jaapani sõjast saadik ka meie juures laialt tuntud on.

Nansenile on hunhusidest parun Hoyningen-Huene könelenud kelle juhatuse all Mandshuria raudteele puude muretsemine seisab. Suurtes mägistes metsades on ta sagedaste hunhuside rõõwlisalkadega kokku puutunud, kuid nad on paruni wastu alati õige heasüdamlised olnud. Suuremalt osalt seista need salgad ikka niisugustest inimestest koos, kes isegi ära tunnewad, et nad seltskonna hulka ei sünni. Paljud nendest olla ennemalt seadusewastalisel wiisil kulda korjanud. Nad leidnud sügawates metsades kusagilt jõest kulla soone üles, pesnud liiwast selge kulla wälja, ilma et nad selle eest kroonule midagi olekšid maksnud. Nõnda wiisi kulda otsides sattunud nad ikka sügawamale ja sügawamle metsa, kus neil wiimaks toiduainetest puudus kätte tulnud. Seal läinud nad siis rõõwimise peale wälja, kuna nendega teised hulgused seltsimud. On ju teada, et waba elu hulgustele ja kurjategijatele suureks meelituseks on.

Nüüdsel ajal on hunhusid endid täitsa korraldanud ja nad on päris kindla wiisi wälja töötanud, kudas rahwa käest maksusid sisse nõuawad. Nad teawad seda kartwa pealt, kui palju inimesed nende ringkonnas teeniwad ja kui palju seega ka iga inimese käest wõib maksu wõtta, ilma et inimest tarwitseks täitsa paljaks riisuda. Selle järele panewad nad siiski ka kohalikkudele elanikkudele maksu peale. Ja elanikud maksawad neile sellepärast, et hunhusid neid lasekšid rahuliselt tööd teha. Walitsus ei wõta mingisugusid maksusid ja hunhusid tegid otsuseks seda kasulikku ametit enda hooleks wõtta. Missugusel määral nad maksu wõtawad, seda wõib sellest näha, et Skidalski äri Wladiwostokis, mis seedri puid wäljamaale saadab ja kellel kahekša aurusaeweskit töötawad, hunhusidele aastas 20.000 rubla maksab. Kui äri sedas summat tõrguks maksmast, siis lõigakšid hunhusid ta walitsejatel ja teistel ülewaatajatel kõrid maha, nagu see kord ka juhtus, kui maks õigel ajal ära ei saadetud. Kes oma maksu ära ei maksa, see wõetakse wangi, ehk talle antakse walida: lunastuse maks ja wõllas. Kes aga neile maksab, see wõib julgeste elada, keegi ei tungi ta kallale. Nansen ütleb, et nende korraldus ja teguwiis täitsa Europa keskaegasid meelde tuletab.

Hunhusid elawad kindlustatud laagrites — kaugel sügawas metsas. Enamaste on nende laagrid ka kõrgete mägede peal, kuhu nende juurde kuigi kerge ei ole peaseda. Nendest metsadest on suwel tihti päris wõimata läbi tungida. Nendel enestel on sala jalgteed tuttawad, sest nad ise ongi need nendest suurtest soodest ja metsarägadest läbi ajanud.

Hunhusid on, nagu juba tähendatud salkadesse ühinenud ja kewadel asub see salk tegewusesse ja töötab kogu suwe. Kuid nad ei julge kuni lume tulekuni oma laagritesse jääda, sest siis oleks nende järele kerge luurata ja neid isegi tabada. Sellepärast lähewad nad enne lumetulekut juba laiale, kuna nad ennemalt muidugi selle waranduse, mis suwe jooksul kokku riisusid, endi wahel ära jaotawad. Iga mees läheb sinna, kuhu tahab, aga enamaste waliwad nad oma talwitamise kohtadeks suuremad linnad, kus jälle kas tööle asuwad ehk niisama suwel rõõwitud waranduse läbi lööwad. Kui aga kewade uueste kätte jõuab, siis asuwad nad teele, nagu rändajad linnud. Nad ei unusta ilmaski oma wabasid laiapiirilisi metsasid. Aastad peale Wene-Jaapani sõda olid neile iseäranis kasutoowad. Sõda oli maa ära laastanud ja see nõudis suureste igasuguste kaupade sissewedu. Ihnus sinna rohkeste ärimehi ja hunhuside poolt wõetud maks tõusis suurteks summadeks.

Kord sattus ka eelpool nimetatud parun hunhuside laagrisse. Seal oli neid 900 inimest koos. Niisugune laager on hästi kindlustatud ja igal salga liikmel on püss wõi jälle hea rewolwer. Hunhusid kutsusid paruni ise laagrisse läbirääkimisi pidama. Nad soowisid raudtee kaitsemist oma hooleks wõtta. Tarwilise hulga soldatite seal pidamine pidi Wene walitsusele liiga kalliks minema ja kas ei oleks siis seda kaitset sünnis hunhuside hooleks jätta, nimelt mõistliku tasu eest? Kogu kaitse tuleb odawam ja see on kindel, et nad selle asjaga niisama hästi walmis saawad, kui soldatitegagi. Kuid nende ettepanek ei wõetud wastu. Iseenesest mõista, et walitsus paremaks peab seal sõjawäge pidada, keda ka hunhuside eneste wastu kaitseks kibedaste waja läheks.

Paljudele näitab imelik olewat, et niisugused rõõwlite salgad meie ajal wõiwad elutseda. Kuid Hiina walitsus ei wõta nende häwitamiseks mingisugusid tõsised abinõusid tarwitusele, sest nähtawaste ei huwita hunhusid teda kuigi palju. Ja wenelastel ei ole ka wõera riigi alamatega kerge walmis saada. Ka on iseenesest nendes metsikutes, läbipeasemata kohtades nende tagaajamine wäga raske. See nõuab liiga suuri kulusid ja suurt jõupingutust. Kohalikkude elanikkude arwates oleks ainuke abinõu hunhuside häwitamiseks wahest see, kui talwel, kus nendest suurtest metsadest juba kergem on läbi peaseda, nende salaurkad üles otsitakse ja need täitsa ära häwitatakse. Niisama ka nende tagawarad, mis sinna sügisel jäätwad, ära weetakse. Siinsetes linnades elawad hiinlased, kes endid ütlewad kütid olewat, kuid need on õiete hunhuside nõumehed ja suwel saawad hunhusid nende käest aiawilja, nad püüawad rõõwlite jaoks kalu ja muretsewad neile kõiksugust toidumoona ja tarbeaineid. Kui nüüd rõõwlid kewadel oma laagritesse lähewad, leiawad nad sealt kõiksugust kraami täielises külluses eest. Kui see tagawara peaks aga ära häwitatama, siis oleks neil suwel seal wõimata elada.

Teisel wiisil on hunhusidest wõimata jagu saada, kuigi ka nende jälgile satutakse. Kui näituseks ratsa soldatite salk metsale läheneb, kus hunhusid peitus, peidawad wiimased põesaste taha ja hakkawad juba kaugelt soldatitele tuld andma. Nagu öeldud — püssid on neil head ja nad on ise ka osawad kütid. Kui nüüd soldatid ikkagi metsa tungiwad, jõuawad rõõwlid küllalt oma sõjariistad ära peita ja nad tulewad nüüd soldatitele wastu kui rahulikud hiinlased, kes oma teed käiwad.

Kaugemalt riigist.

Õnnetus Jenissei peal.

9. juunil juhtus, kirjutab „Jenisseisk. M.", Jenissei jõel raske õnnetus. Tahtsid mitu inimest Daurskoje külasse sõita. Jõgi on sealt kohast 400 sülda lai. Sõitjate hulgas oli ka soldatite naisi, kes oma mehi olid waatamas käinud. Oli kaks paati, ühe sees 13, teises 9 inimest. Mõlemad paadid jõudsid juba õige kaugele jõele, kui äkitselt jõgi kangeste lainetama hakkas. Lained tõusid kaks sülda kõrgeks ja löid paadid wett täis. Paadisolijad nägid küll kohutawat õnnetust ette ära, aga kudagi ei suutnud paatidest wett wälja loopida. Nad hakkasid wajuma. Wajusidki wiimaks. Ühes nendega langesid woogudesse ja uppusid ära 17 inimest ja nimelt kolm meest, 12 naist ja 2 last. Uppujatest saadi ainult neli surnukeha kätte.

Joodikud uulitsal.

Luuga linna uulitsatel tuleb wiimasel ajal rohkeste purjus inimesi ette. Nõnda wõeti Petrogradi kuberneri käsul hulk niisugusid joodikuid uulitsalt kinni ja nende hulgast leidus õige wanu inimesi 70—80-aastaseid raukasid.

Oktobristide healekandja seisma jäänud.

Nagu meie lehes juba ülewal seisis, jäi oktobristide healekandja Moskwa leht „Golos Moskwõ" seisma.

Tähendatud leht oli erakonna healekandja ja sellepärast peab ta seismajäämist ka igatahes politiliseks nähtuseks pidama.

„Golos Moskwõ" asutati kohe peale selle, kui oktobristide erakondki loodi. Aga oktobristide erakond oli enam-wähem kunstliselt loodud, sest tal puudusid õiged realsed, elulised alused ja see erakond ei ole siiamaale suutnud mõjurikkale wõimule tõusta. Iseenesest ka mõista, et ka selle erakonna healekandja kuigi suurt poolehoidmise ei suutnud wõita.

Oli aeg, kus oktobristisid nõnda ütelda „ihu erakonnaks" kutsuti, siis olid nende healekandjal needsamad ülesanded, mis „Rossialgi". Olgugi et kumbki oma ülesannet ise kujul täitis, kuid lõpuks tuli ikka üks ja seesama wälja.

Aga pärast, kui oktobristide juures opositsionilised kaldutwused hakkasid awalikuks tulema, ilmusid „Golos Moskwõs" wahete-wahel õige terawad paljastuse artiklid. Muidugi ei käinud need wahest üleüldise politika, waid ainult üksikute juhtumiste kohta. Kuid ka sellelaadilised kirjutused ei suutnud lehte ikkagi weel tarwilikuks teha ja ta olemasolemist kindlale alusele seada. Aga nagu näha, puudus lehel usk oma enese olemise sisse — muidugi ei suutnud ta seda usku siis ka lugejatele anda. Ja kui siis ka lehe paari peatoetaja heldus jahtus — oligi lehel hingekell löödud.

Kõige kurwem wahest ongi see, et Wene ajakirjandus leiab, et „Golos Moskwõ" kustumisega Wene ajakirjandusesse mingit tühja kohta järele ei jää.

Pommide hulk.

Keegi Shiradowi linna elanik, kes seal alaliselt on elanud, on pommide hulga üles lugenud, mis sakslased sellest ajast saati, kui Bsura ja Rawka ääres lahingud algasid, selle linna peale on wiskanud. Pommide hulk on kokku 247. Detsembrikuus wisati 4 pommi, jaanuaris 63, weebruaris 34, märtsis 31 pommi, aprillis 26 pommi, mais 10 ja juunis 33 pommi.

Mis Homjakow riigiwolikogust arwab.

Neil päewil sõitis endine riigiwolikogu esimees Homjakow Petrogradi. Ta on riigiwolikogu kokkukutsumise kohta „Birsh. Wed." järgmisi mõtteid awaldanud.

Mina hindan liiga kõrgelt rahwa esituse mõjuwõimu, nii et ma praegusel silmapilgul mitte midagi selle kokkukutsumise wastu ei wõi ütelda.

Kogu riik põleb praegusel ajal ainult ühe soowiga — nimelt tuleks meie sõjawäele kõiki muretseda, mis temal waja.

Aga ma küsin: Mis wõib teha riigiwolikogu kui seaduseandline asutus selleks, et sõjawäele kõiksuguseid tarwidusi muretseda.

Meeleolu tõstmisest ei maksa kõneleda. Meeleolu tõuseb meil niiwõrd kõrgele, et teda kas wõi tõmba sabast tagasi. Meeleolu on meil suurepäraline.

Kui teie nüüd ütlete, et rahwasaadikud tulewad selleks kokku kutsuda, et neid 500 seaduse eelnõud järele waadata, mis sõja ajal kokku kogunud, siis pean ütlema, et selleks nüüd aeg ei ole, weel enam, kui neil sõjaga mingit kokkupuutumist ei ole.

Kui teie nüüd ütlete, et wolikogu selleks waja on, et ta sõjawäele sõjawäe-tarwiduste muretsemist silmas peaks ja seda kontrolleeriks, siis pean ütlema, mis moodi wõib wolikogu seda tegewust kontrolleerida ja selle järele waadata.

Temal on küll arupärimiste õigus. Aga keegi ei hakka ju seda eitama, et praegu arupärimisteks mitte kohane aeg ei ole. Aeg ei ole selleks sünnis ja neid on ka niiwõrd rohkeste, et nende sisse wõib ära uppuda ja keegi ei hakka nende peale wastama.

Mind ei pannud see wõitlus, mis riigiwolikogu kokkukutsumise pärast peeti, sugugi imestama.

Riigiwolikogu on seaduste wabrik. Kui neid ei ole, ei ole teda ka waja kokku kutsuda.

Niisugune on endise riigiwolikogu esimehe seisukoht riigiwolikogu kokkukutsumise asjas. Muidugi ei leia see waade kuigi laia poolehoidmist ja selle wastu on Miljukow, Jewremow j. t. wastu käiwaid mõtteid awaldanud, milles nad ära näitawad, kui tarwiline riigiwolikogu kokkukutsumine praegusel silmapilgul on.

Üleüldist tähelepanemist äratataw juhtumine.

Igaüks on seda näinud, kudas raudteeteenijad, iseäranis konduktorid inimeste wastu wäljult ja hoolimatalt üles astuwad. Iseäranis waesemad kihid langewad niisuguste hoolimatuste osalisteks. Kuid wahest on nendel hoolimatustel wäga kurwad tagajärjed, nagu seda järgmine lugu, mis Wanas Peterhofis juhtus, ka näitab.

Just ühe rongi ärasõidu eel tahtis keegi naisterahwas sõidu peale minna. Tal oli kolmanda klassi pilet, aga et selle wagun kaugel oli, tahtis ta teise klassi wagunisse minna, et siis pärast sealt oma wagunisse edasi minna. Aga seal peatas teda ülemkonduktor ja ütles wihaselt: „Kasi wälja. Sinu koht on seal taga wagunis." Naisterahwas katsus talle midagi ütelda, kuid wastuseks anti uus jämedus ja ülemkonduktor andis wile.

Naisterahwas sattus ärewusesse, jooksis taha kolmanda klassi waguni juurde, tahtis peale minna, libises ja oligi wagunite wahel. Wagunid wiisid ta sülda 20 edasi.

Rahwas hakkas kisendama, sunniti rong seisma ja waene naisterahwas, kes mõistuse oli kaotanud, tõmmati wagunite wahelt wälja. Kuid õnneks ei olnud ta suuremat wiga saanud.

Kui nüüd rahwas ülemkonduktori nime nõudis, ei ütelnud see seda. Ka jaamaülem ei ütelnud oma kaasteenija nime.

Petrogradist.

Saksa keele asemele Prantsuse ehk Inglise keel.

Kaubanduse ja tööstuse ministeriumile on mitmed kommertsi- ja kaubanduskoolide juhatajad ettepanekud teinud tähendatud koolides Saksa keele asemele Prantsuse ehk Inglise keel sunduslikuks õpeaineks wõtta. Sarnast ettepanekut põhjendatakse sellega, et tulewikus kaubandusline läbikäimine Saksamaaga nii elaw ei tööta olla kui Inglise ja Prantsusmaaga. Kuulu järele on kaubanduse ja tööstuse ministerium sarnase ettepaneku heaks kiitnud.

Sõjatsensuri seaduse eelnõu.

Sõjaministeriumi poolt on riigiwolikogusse sõjatsensuri seaduse eelnõu ära antud, mis, nagu teada, juba 87. par. põhjal maksma pandi.

Sellele seaduse eelnõule on seletuskiri juurde lisatud, milles sõjaministerium neid põhjusid seletab, mis sõjatsensuri ameti sisseseadmise tarwilikuks teewad. Ühtlasi loetakse selles seletuskirjas ka üles, mis laadi sõnumid sõja tsensuri alla käiksid.

Makswates seadustes ei ole, üteldakse seletuskirjas, siiamaale weel niisugusid määrusid, mille waral walitsusel wõimalus oleks sõja ajal niisuguste teadete awaldamist keelda, mis riigi sõjalistele kasudele wõiksid kahju tuua. Neid teateid wõidaks ajakirjanduse kaudu laiali laotada, kuna ajakirjandust nüüdsel ajal juba wäga laialt loetakse. Selle juures peaks kõige tõsisemat tähelepanemist posti- ja telegrafi ühenduse peale pöörama, sest on ära nähtud, et sellel teel, sagedaste ilma kõige kuritahtmiseta teateid niisuguste asjade üle edasi antakse, mis sõjawäe ringkondades kawatsetakse ette wõtta. Ja edasi peab ka selleks abinõusid tarwitusele wõetama, et sõjawäelised kawatsused mitte awalikkude kõnede teel üleüldsusele teatawaks ei saa.

Kui Jaapaniga sõda algas, siis ei wõetud küllalt aegsalt sõjatsensuri tarwitusele ja sellepärast läks esimestel sõjapäewadel ajakirjandusesse niisugused teated, mida waenlane ei oleks pidanud teadma.

Seaduse eelnõu on aga iseenesest juba tuttaw, sest ta awaldati sõja algul.

Turwas kütteainena.

Pealinn tahab omale eelolewaks talweks laialt turwast kütteaineks muretseda. Seda teeb ta peaasjalikult sellepärast, et kiwisüte ja puude kohale wedu õige suureste raskendatud on. Petrogradi linnaameti seletuse järele on pealinnal: 5.667.427 sülda puid, 95.000.000 puuda kiwisüsi, 11.625.453 puuda naftat ja 826.262 puuda turwast. Arwatakse wõimatuks nii suurt küttematerjali hulka muretseda. Süte, puude ja nafta hinnad tõusewad kiirelt ja wõimata on neid ka tarwilisel hulgal juurde wedada. Sellepärast pannakse ette turba tarwitamise peale minna, kuna Petrogradi lähedal teda määratul hulgal wõib saada.

Wabrik Warssawist ära toodud.

„Birsh. Wed." jutustab, et tuntud Warssawi Majewski pliiatsitewabrik olla Minskisse toodud, kus ta oma tegewust awab.

Seppade kursused.

Tänawu sügisel kawatsetakse pealinnas seppade kursused käima panna, milleks täieline eeskawa juba on kokku seatud. Kursused oleksid kolme semestrilised, kuna õpetuse programm õige laialdane oleks. Sellesse käiksid: matematika teenia, elektrotehnika, mehanika, tehnologia (kütteained, ahjud jne.) ja siis sepa tööd ja tööriistad kõiksugustes peensustes.

Loodetakse nendest kursustest Wenemaa tööstuse tõstmiseks suurt abi. Just osawate ja haritud tööliste puudus ongi Wenemaal alaliselt tuntaw.

Waenuliste riikide alamate ettewõtete lõpetamine.

Petrogradis on niisugusid ärisid ja ettewõtteid, mis waenuliste riikide alamate päralt ja mis 1. juuniks oma tegewuse pidid lõpetama, üleüldse 249 kauplust ja 3 aktsia-ühisust olnud. Kauplustest olid Saksa alamate päralt 161, Austria alamate omad 49 ja Türgi alamate päralt 39. Suuremalt osalt on ärid edasi jäänud, kuid nad on teiste isikute kätte läinud. Kui palju just on pidanud oma tegewuse lõpetama, ei ole weel teada. Suurematest ja üleüldiselt tuttawatest äridest, mis Wene alamate kätte läinud, oleksid „Mandeli" äri ja „Tsimmermanni" muusikariistade kauplus nimetada.

Moskwas ulatab waenuliste riikide alamate ettewõtete hulk 200 peale.

Lühike riigiwolikogu koosoleku aeg.

Pealinna lehed teawad kõneleda, et riigiwolikogu tahetawat ainult lühikeseks ajaks kokku jätta, kõigest seitsmeks päewaks, see oleks 19. juulist kuni 26. juulini. See teade tekitab, ütleb „Wetshern. Wr." suurt ärewust. See on ju kindel, et niiwõrd lühikesel koosoleku ajajärgul wolikogu kudagi neid ootusi ja lootusi, mis ta peale panud, täita ei saa. Walitsuse otsus halwaks kõik riigiwolikogu kawatsused ja plaanid ja teeks isegi riigiwolikogu kokkukutsumise kasutaks. Sellepärast loodetakse riigiwolikogu ringkondades kindlaste, et walitsus, kuigi tal nõu oli riigiwolikogu aega nii piirata, sellest mõttest lahkub. Ainult siis, kui riigiwolikogu pikemaks ajaks kokku jääb, wõib ta seda tööd ka täide saata, mis riik tema poolt ootab.

Kindral Ruski nimetuse puhul.

Kindral Ruski sõjawäe ülemjuhatajaks nimetamine Van der Flitti asemele wõeti üleüldiselt rõõmuga wastu. Kindral Ruski on wäejuhataja, kes omale üleüldise lugupidamise ja austamise on suutnud wõita. Oma üleüldise kuulsuse on ta peaasjalikult wiimases sõjas austerlaste ja sakslaste wastu wõideldes omandanud. Lwowi ärawõtmine, Warssawi kaitsmine tähtsatel oktobrikuu päewadel, Mackenseni wäe purustamine Lodsi all, määratu suured lahingud Prasnõschi all, need on suuremad astmed ta wiimastes wägitegudes.

See ei olnud mitte ilmaaegu, kui tähendame, et kindral Ruski nime sellel ajal waenlaste juures suurt tähelepanekut äratas.

Ka on kindral Ruski enesele sõjawäe hulgas suurt lugupidamist ja austamist suutnud wõita. Mäletame weel, kudas sõnum ta haiguse ja sõjawäe ringkonnast lahkumise üle rõhuwat meeleolu tekitas. Seda suurema rõõmuga wõeti nüüd ka tema nimetus wastu, kus jälle auwääriline kindral sõjategewusesse kutsutakse.

Mitmesugused teated.

Roomas, 4. juulil. Kolm Austria aeroplani wiskasid Bari kohal lennates 8 pommi, mis materjalilist kahju ei teinud. Kuus inimest on surma saanud ja mõned on haawatud. (Pta)

Petrogradis, 4. juulil. Riiginõukogu liige riigisekretar Sabler lastakse ta enese palwe peale Püha Sinodi ülemprokuröri ametist lahti. Riigisekretariks ja riiginõukogu liikmeks jääb ta edasi.

Moskwa kubermangu mõisnikkude esimees Samarin on Püha Sinodi ülem prokuröri kohuste täitjaks nimetatud.

Lõikuselootused Rootsimaal.

Stockholmist. 3. juulil. Ametlikult teatatakse, et Rootsimaal lõikus kange põua tagajärjel wähetõotaw on. Iseäranis wilets tõotab õlgede saak olla. Toitmisekomisjon juhib loomapidajate tähelepanemist selle peale, et pilliroogu ja orjaheinu loomatoiduks wõib tarwitada.

Stockholmist. 2. juulil. Rootsi põllutöö ministerium Saksamaa agentide ametlikust aruandest on näha, et loomatoit, mille hind sõja algusest saadik hiiglasuureks on kerkinud, Saksamaal ennenägemata sahkerdamise asjaks on. Tapaloomade hind on hirmus kõrgele aetud. Sellepärast on kogukonnad nüüd külmetatud liha müüma hakanud. Saksa walitsus lubas Rootsimaalt põrsaid ja noori sigu sisse wedada. Iseäranis elaw on juustuturg. Rootsimaa weab ka Saksamaale juustu sisse, Holland ja Daanimaa saadawad palju tworokki ja pehmet juustu. Hinnad on kuulmata kõrgele tõusnud. Wilja tagawara on suurem, kui sõja algul. Raudteede walitsus andis raudteede ääres suured maatükid päewalillede kaswatamiseks ja määras nende harimise eest suurt autasu.

Seisukord Greekamaal.

Athenast. 2. juulil. Greeka walitsus keelas õlipuu õli wäljawedamise ära.

Weniselose poolehoidjad, kes parlamenti walitud, hakkawad Athenasse kokku sõitma.

Tokiost. 3. juulil. Jaapani aurulaewadel keelati ära sakslaste ja austerlaste wedu wedada.

Petrogradist. 5. juulil. Riiginõukogu liige Hwostow on kohtuministeeriumi juhatajaks nimetatud. (Pta)

Saksamaal waba jahumüük keelatud.

Stockholmist. 3. juulil. Berlinist teatatakse, et sõjawäeliste wõimude poolt siidijätiste ümbertöötamine muuks otstarbeks, kui ainult sõjaliseks, keelatud on. Ametlikult teatatakse, et waba jahumüük keelatud on. Jahu ladude omanikud peawad wiibimata kõik jahutagawara sellekohastele kogukondlistele ühisustele ära andma. Kõik tagawara konfiskeeritakse 3. juunil (?) ära. (Pta)

Kirjad kodumaalt.

Saaremaalt. K a l a p ü ü k on tänawu suwel Jamaja kihelkonnas päriselt seismas. Nagu teada, on püük ainult päewa ajal lubatud ja selleks on igakord sõjaülemuse luba tarwis. Tuleb küll nii ette, et päris põlised kalamehed tänawu aastal kalu wäljast ostma peawad. „Srm."

— Ü l e p e a s e m a t a r a s k u s. K i h e l k o n n a l t. Kariloomade wõtmise kohaks on meil Maasi wallamaja ümbrus määratud. Tagamõisast Kuresaarde on meil 48 wersta ja Kuresaarest Maasi 52 wersta, kokku ümarguselt 100 wersta maad. Ühegil wiisil ei ole wõimalik nii kauge maa taha loomi kokku wiia, kus weel seda wõib juhtuda, et määratud päewal ette ei saagi, nagu seda hobuste wõtmisel näha on. Ja kus siis oma loomadega jääda? Mis neile anda? Mitmel ei ole hobustki enam, et wankri kõrwal loomad kogumise kohta saaks wiia. Siin peaks küll sõjaülemus appi tulema ja kusagile lähemale kogumise koha määrama, sest praeguste määruste järele on wõimata käsku täita. „Srm."

Päewauudised.

Ametnikkude puhkeaeg.

Tänawu ei antud Kõrgemates walitsuse asutustes ametnikkudele puhkeaega. Nüüd selgub, et mõnes Petrogradi kantseleis ametnikkudel midagi teha ei ole, sest et näit. koolid ja kohtud suwewaheaega peawad ja sellepärast kawatsetakse esialgseid määrusi ametnikkude puhke aja asjus pehmendada.

Usuteaduse osakonnas Tartu ülikoolis Saksa keele asemel Wene keel.

„Now. Wr." teatatakse Tartust, et sealse ülikooli usuteaduse osakonnas tulewal õpeaastal Saksa keele asemel Wene keel tarwitusele wõetakse.

Suhkru puudus Riias.

Kudas Riia lehed teatawad, on Riias ka praegu suhkrust puudus. Ainult suured ärid linna keskel müüwad suhkrut. Waesemad inimesed on suhkru asemel siirupit ja odawaid kompwekka tarwitama hakanud.

Koolide toomine Liiwimaale.

Riia lehed kuulewad, et küsimust arutatawat, kas neist kohtadest, mis waenlase kätte on langenud, ära toodud keskkoolisid ja kõrgemaid rahwakoolisid ei wõiks Liiwimaal käima panna. Nende koolide awamine ei teeks riigile uusi kulusid juurde. Ainult kohalikkudel linnaomawalitsustel tuleks koolide tarwis ruumid muretseda. „Rish. Westn." arwamise järele wõiks Tartus ja Walgas kummagis ühe keskkooli ja ühe kõrgema rahwakooli awada. Riial oleks uut realkooli ja kaht kõrgemat rahwakooli waja. Niisama wõiks mitmetes alewikkudes ja raudtee jaamade juures kõrgemad rahwakoolid awada.

Uus seadus gümnasiumide kohta.

Petrogradis on uus eelnõu walmis, mis keskkoolide muutmise kohta käib. Uue seaduse järele muudetakse realkoolid gümnasiumideks ja realkoolid kaowad täieste ära. Uued gümnasiumid saawad olema 7 aastase õpekursusega. 8 aastase õpekursusega gümnasiumisid, kus mõlemat wana keelt (Ladina ja Greeka keelt) õpetatakse, wõib ainult kohaliku omawalitsuse jne. kulul awada. Iga gümnasiumi juures wõib kõrgem rahwakool olla, kus neidsamu asju õpetatakse, mis gümnasiumis 4 alamas klassis.

Neis gümnasiumides, kus muulasi wähemalt 50 prots. on, antakse usuõpetust ja kohalikku keelt õpilaste emakeeles.

Rauamuld Walga kreisis.

Läti lehtede teatel on Walga kreisist Ilseni wallakooli lähedalt rauamulla lademed leitud. Uurimisel selgus, et see rauamuld üks kõige paremateist on, sest ta annab kuni 60% puhast rauda. Peale selle läheb ta hõlpsaste sulama. Rauamulda on seal kõigis geologialistes kihtides leida. Kuramaa hertsogi Jakobi ajal tehti sellest mullast rauda ja seejuures tarwitati nõndanim. „raudhaamreid", mis wee jõul taguma pandi.

Leiwa puudus

on juba Kuresaares mõnda aega walitsenud. Suuremalt jaolt on pagariäridel uksed kinni. Aurulaew „Dagmar" pidi minewal nädalal 740 kotti jahu Kuresaarde tooma, mis Lewitase kaupluse käest tellitud oli, aga et Riiast wäljawiimiseks kindral-kuberneri luba puudus, wõeti jahu kaup Riias laewalt maha. Et nüüd lubapalumiseks aegsaste sammusid on astutud ja jahu Riis küllalt tagawaraks on, oodatakse lähematel päewadel „Dagmariga" 1000 kotti jahu siia, mille tõttu pagariärid oma uksed uueste wõiwad awada ja Kuresaare linna leiwapuudusest peasta. „Srm."

Kariloomade wõtmine

läheb Loodes igapäew edasi. Wõetakse nimelt suuremaid ja rammusamaid lehmi ja härgi. Elus-kaalu naelast maksetakse 8—11 kop., seda mööda, kudas loom rammus on. Wõtmine kestab weel hulk aega edasi, sest et palju waldasid weel ees käimata on. Wiimastel päewadel on uus korraldus tulnud, mille järele kariloomadest 25 prots. omanikkudele jäetakse. „Srm."

Kroonuametnikkude perekonnad

peawad ülemuse sellekohase käsu peale Kuresaarest lahkuma. Üleminewal pühapäewal sõitis juba suur hulk perekondi aurulaewade „Greneniga" ja „Dagmariga" Kuresaarest ära. Oodatakse jälle kroonulaewa siia, mis wiimased wäljarändajad Kuresaarest ära wiib. Ka waimulikkude ja kõrgemate koolide kooliõpetajate perekonnad peawad Kuresaarest ära sõitma. „Srm."

Wilja wõtmine.

Et Saaremaal talumeestel ja mõisaomanikkudel weel palju wilja on, siis, nagu kuulda, wõetakse wili warsti peale loomade wõtmist sunniwiisil ära ja müüakse kroonu poolt määratud hinnaga waesemale rahwale edasi. Arwatawaste wõib 5—6 wakka igaühele jääda. „Hääl."

Töökomandode mehed wäeteenistusest wabad.

Kudas „Sak." kindlast allikast ütleb kuulwat, olewat esimese ja teise järgu maakaitsewäelased, kes wabatahtliselt kroonu töökomandodesse lähewad, töösolemise ajal sõjawäkke kutsumisest wabastatud.

Uus postijaoskond.

Nõo alewis Tartu kreisis on Barabanowi kaupluse ruumides igasugu postitalituse toimetus awatud, nagu Riia posti ja telegrafi ringkonna ülem meile teatab.

Kudas sõda Petrogradis sündimiste ja abielusse heitmise arwu peale mõjub.

1913. a. sündis Petrogradis esimese 6 kuu jooksul 20.318 last, 1914. a. 20.156 last, tänawu on aga 19.740 last sündinud. Sündimiste arw on märtsikuust alates wähemaks jäänud, kuna ta jaanuari- ja weebruarikuul suurem oli kui läinud aastal.

Abielusse heitmisi on tänawu jaanuarist kuni maikuuni 4.684 juhtumist olnud. Läinud aastal oli neid selsamal ajal 5.746. Nii on 1.062 laulatust tänawu wähem olnud.

Uus korraldus Riia tööliste asjus.

Kindral-leitnant Kurlow on 25. juunil käsu annud, mille järele kõik Riia wabrikute ja tehaste omanikud ja walitsejad kohustatud on teatud sõjawäelisele ülemusele teatama, missugused töölised töölt wabaks saades soowi on awaldanud siseriiki wabrikutesse ja tehastesse tööle minna.

Kooliõpetaja mullatööliseks!

Selle wägitembuga on Haanja walla täiskogu 29. juunil hakkama saanud, nagu „Wõru T." kirjutab. Teiste seas, keda Riiga kindlustuse tööde tarwis wallast määrati, otsustati ka kooliõpetajat B r u n o R a u p'i, kes praegu Wõrus kursustel wiibib, saata.

See on kogu Baltimaa kohta teine sarnane juhtumine. Esimesega sai talwel weowoorimeeste andmisel Tõstamaa wald toime, nüüd on siis kord Haanja meeste käes. See otsus muidugi teoks ei saa. Kuid see otsus on siiski wäärt, et teda awaliku arwamise ees häbisambasse tuleb kinni naelutada. See näitab jälle kord piinlikku hoolimatust, millega meil ikka weel kooliõpetaja suurt ja rasket tööd hinnatakse.

Haanja walla täiskogu on otsusega toime saanud, mis ühelgi omawalitsuslisele kogukonnale au ei tee.

Otsus on maakonna ülema poolt ümber lükatud, sest töömeeste wõtmise eeskirjas on öeldud, et intelligent (haritud) inimesi, nagu kooliõpetajaid, wallakirjutajaid, üliõpilasi jne., kes kehalist tööd ei ole teinud, sunniwiisil tööle anda ei tohi.

Toiduainete ja puhtuse järelwaatus Tallinnas.

3. juulil käis terwishoiu politsei ülewaataja hra Sallun Dr. Wulfiga järgmisi kohtasid ülewaatamas.

Kopli uul. nr. 4, Sommeri würtskauba pood, oli must ja sai laitust. Lebedewi teemaja ja Priwoi söögimaja nr. 6 ja 10 olid korras. Birgi pagariäris nr. 14 oli Birk ise ja tema kolm töölist arsti juures käimata, ja et juba wiimase järelwaatamise korral tarwiline märkus oli tehtud, see aga Birgi poolt siiaajani tähelepanemata on jäetud, siis ei pease Birk seekord kohtulikust wastutusest. Toiduained olid kärpsetele wabad.

Lippartowski teemaja nr. 14, pakkus õige wastikut pilti. Trepp, mis äriruumidesse wiib, oli ropp-must, uksest sisse minnes pahemat kätt wäikses toakeses, kus ka rahwa jaoks lauad on ülesseatud, magasid põrandal, kaltsude sisse mähitult, kaks last, mis teenija ütleluse järele peremehe lapsed pidid olema.

Põrandad ja laualinad, mis kombe pärast ka peale olid laotatud, haisesid mustusest. Ka siin tuleb omanikul kohtu ees kahetseda.

Anna Walleri söögipood, nr. 20, ei tee ka mitte puhtuse nõudmistest midagi wälja, selle peale waatamata, et wiimase järelwaatamise korral tähendus tehti. Köök oli räpane, siinsamas seina peal rippusid seljast wõetud riided, igalpool leidub puru ja korratust, toiduained kinni katmata. Ka Walleril tuleb kohtuga tegemist teha. Arharowi poes, nr. 25/5, olid toiduained kärbeste eest warjamata, ka Jürgensoni poes nr. 20 oli seesama wiga, põrand kasimata, piimanõud ilma pealkirjadeta. Tehti tähendus.

Granidi uul. nr. 16 ja 17, Sergejewi ja Ponomarewi poed olid mõlemad mustad, iseäranis wiimane, leti all olid leiwatükkid hunikusse loobitud, kuna toiduainete peal kärpsed rahulikult jalutasid. Ka Põllumani poes, nr. 15 ei olnud lugu sugugi parem — ka siin tõstis mustus julgeste pead ja piima ämbrid olid ilma pealkirjadeta. Põllumani leiwategemise töötuba oli puhas.

Kopli uul. nr. 22-a Tsishowi teemaja köök oli wäga must ja omanik oli sunnitud kohe puhastama hakkama. Tiksu ja Aleksashini poed, nr. 22-b ja 22-d, jätsid mõndagi soowida, enne kui puhtuse järjele jõuawad.

Musta piimakaupluses, nr. 22 olid kõik piimanõud ilma pealkirjadeta, ja et selle üle juba mitmel korral tähendusi on tehtud, siis tuleb seekord seadus kohtu läbi maksma panna. Njabtsewi pood nr. 24-b oli üleni korratus olekus ja põrand kasimata, mille eest omanikule hoiatus tehti.

Juuli Kalju söömapoes nr. 24, oli köök puhastamata.

Malt ja Rebase poodides nr. 24-z 24-d oli toiduained wist kärbeste, mitte inimeste jaoks muretsetud ja piimanõudel ei olnud pealkirjasid.

Wiimase poe juures seisis leiwategemise ühisuse „Küla" wanker, mis lähemalt järelwaadates lõhkise põhjaga leiti olewat. Leiwawedaja, kes ennast Mart Freibergiks nimetas, oli ise määrdinud kuuega ja ilma walge põlleta. Leiwawankri omanik kui ka leiwawedaja Freiberg wõeti wastutusele. Samas majas Petersoni lihapood oli kiiduwäärt puhas.

Neilandi pudukaubapood nr. 24-a ei salli ka mitte puhast põrandat ja kärbestel on waba põli saiade ja leibade peal jalutada. Kungla uul. nr. 5 ja 8, Posti ja Treimanni poodides otsis silm asjata puhtust taga, kuna jällegi kärpsed armastatud koduloomad näitasid olewat.

Kopli uul. nr. 22-a, Saarpuu lihapood ei annud laitmiseks põhjust. U.

Õigus talumaa peal poodi asutada.

Baltimaa mõisnikud panid waremalt talusid müües müügilepingutesse kõiksugu keeldusid üles. Keeldi ära weskid ehitada, lindusid lasta, kauplusi awada jne. On isegi niisugusid kontrahtisid, kus wesiweskite ehitamine on ära keelatud, ilma et talumaast õiget kraawigi läbi jookseks. Taluomanik pidi ainult põlluharija olema, sest seaduses seisis isegi märkus, et ainult mõis söögiaineid wõib müüa.

Nüüd on, nagu „Rishk. Westn." „Dsimt. Wehstn." järele teatab, walitsew senat selles asjas tähtsa otsuse talumeeste kasuks teinud.

Kuramaal oli mõisnik ühe talu ostu-müügi lepingusse määruse pannud, mille järele ostjal oma maa peal kaupluse awamine oli ära keelatud. Keelust hoolimata pani taluostja oma maa peal kaupluse käima. Mõisnik kaebas talunikku kohtusse ja nõudis, et kohus kauplusepidamise ära keelaks, sest et ostja ostulepingut rikub.

Windawi-Goldingeni rahukohtunikkude kogu mõistis mõisniku nõudmise tühjaks. Mõisnik kaebas senatisse. Senat jättis kaebtuse tähelepanemata, seletades, et praegu maksswate seaduste järele igal isikul kauplemise õigus on ja selle õiguse keelamine mitte ainult omanduse õigust, waid ka isiklist wabadust kitsendab.

Kohalikud teated.

Mis inimesele wõib juhtuda, kui ta Wiru uulitsal tundmata naisterahwastega tutwust teeb.

Läinud kuu wiimastel päewadel läks keegi wäljast siia sõitnud hr. P. õhtul Wiru uulitsale jalutama ja sai seal kahe tüdrukuga jutule. Tüdrukud kutsusid P. Suurele Balesna uulitsale ühte korterisse, kus nad teda alkoholiliste jookidega wõerustasid. P. jäi raskeste magama. Kui ta hommikul üles ärkas, ei olnud enam tüdrukuid seal. P. ärkas meelde, et tal raha kaasas oli olnud ja ta katsus taskuid. Need olid tühjad. Rahakott, kus 830 rbl. ja mõned dokumendid olid, oli kadunud.

Alles 3. juulil läks P. korda politsei abil Magasini uulitsa taga muruplatsil warguses kahtlasi tüdrukuid kinni wõtta. Need olid Mari Jaani tütar Andrei ja Alwine Peetri tütar Männik.

Tüdrukud tunnistasid üles, et nemad on raha ära warastanud, ütlesid aga, et nemad on kõik raha ära raisanud, peale 60 r., mis neil kaasas oli.

Rahakott, mille tüdrukud ütlesid linnast wäljas maha wisanud olewat, leiti ühes dokumentidega üles. Pärast tuli awalikuks, et tüdrukud ühe osa warastatud raha isekeskis olid ära jaganud ja oma emade kätte hoida annud. Läbiotsimisel, mis emade juures ette wõeti, ei leitud siiski midagi. Politseil läks ainult korda selgeks teha, et ühe

tüdruku ema läbiotsimise kartusel raha oma tuttawa, Leena Jansoni kätte hoida oli annud, kes parunesse Wrangeli juures Suurel Roosikrantsi uul. nr. 18 teenib. Sealt leidis politsei korwist üleüldse 480 rbl. Muu raha on alles üles leidmata.

Kõik süüdlased on kinni pandud. -u-

„Reinu" talu katsejaamast.

-e- „Reinu" talusse, Keilas, asutas kewadel instruktor Saar Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi toetusel maaparanduse tööde katsejaama.

Selles katsejaamas on nüüd muu seas ka uute eemalt toodud heinaseemnetega katseid tehtud. Põllumeestel, keda asi huwitab, on kohane ja soowitaw katsejaama suwel waatama minna. Esiteks näeksid nad seal eeskujulikku sooharimist ja teiseks — kudas uued sissetoodud kultura taimed edenewad.

„Prowodniku" äri oma teenijatele palka juurde pannud.

-e- „Prowodniku" ära Tallinna osakond on kõikidele oma teenijatele, kes alla 200 rubla kuus saawad, 5 kuni 20 protf. wõrra palka tõstnud. Wähema palgaga teenijatele on rohkem juurde pandud kui suurema palga saajatele. Eeskujulik tegu praegusel erakorralisel kallil ajal.

Tõsine aeg nõuab tegusid.

Nagu Tallinna linnaameti üleskutsest näha, peab meie linn kahe päewa jooksul 10 tuhat töölist kindlustuse töödele wälja saatma, wastasel korral hakkab sunniwiisiline tööliste wõtmine.

Aeg on tõsine. Nüüd oleme juba sinna maale jõudnud, kus sõnadest tegude juurde tuleb üle minna. Nüüd peawad kodanikud tegudega näitama, kas neil seisukorra tõsidusest arusaamist on, kas nad õiged isamaa pojad on, kes walmis on isamaa ja oma kodulinna kaitseks ja kindlustamiseks wabatahtliselt tööle.

10 tuhat töölist on suur hulk. Siin ei tohi ükski arwata, et see arw töölisi iseenesest kokku tuleb. Sest ei tohi ära unustada, et suuremate wabrikute töölised kindlustuse töödele minna ei saa. Wabrikud ja tehased on sõjaliseks tööstuseks mobiliseeritud, töölt ei wõi seal ükski tööline lahkuda. Järele jääwad ainult wäikeste töökodade töölised, päewatöölised, käsitöölised, poodide pidajad, majaomanikud, haritlased, naisterahwad. Just nendest peab kümmetuhat töölist paari päewa jooksul kokku tulema; nende kohus on oma linna ja sellega ühes kodukollet kindlustada, et sel juhtumisel, kui waenlasel korda peaks minema meie linna alla tungida, ta siin oma pea puruks lööks ja werest nõrkedes häbiga taganeks.

Meie kodulinn peab puutumata jääma. Selleks peame teda aga kindlustama. Mitte teised ei tule seda tegema, seda peame ise tegema. Kõik tööle! Mehed, naised, käsitöölised, majaperemehed, haritlased, äripidajad. Häbistaw oleks meile, kui suurest Tallinnast 10 tuhat meest-naist muidu kokku ei saaks kui sunni wiisil... Kui pisikest Belgiat hädaoht ähwardas, siis luges iga wiimane kui kodanik oma kohuseks püssi ja mõegaga waenlase wastu wälja astuda; meil ei ole praegu aga millegagi riskeerida, ei elu ega waraga, ainult mõni nädal tuleb wabas looduses tööd teha, et kord alustatud asja lõpule wiia, kodulinnale julget olekut luua. Ja kes tohiks siin küll maha jääda!..

Kellel oma perekonna hea käekäik, oma warandus kallis, see peab nüüd esimene olema, kes kindlustuste tööst osa wõtku. Tööd leiab igaüks. Mustatöölistele antakse mullatööd, puuseppadele — puutööd, haritlastele — päewade üleskirjutamist ja järelwaatust. Naisterahwad pannakse kergematele töödele. Tööd teeb igaüks oma jõudu mööda, see terwist ei riku. Tööriistad on kroonu poolt. Ülespidamine kroonu poolt. Palk meie olude kohaselt rahuloldaw. Ja, mis peaasi: see töö on meie oma waranduse warjamiseks, meie julgeoleku kindlustamiseks.

Keegi ärgu häbenegu sarnaseks otstarbeks töötada, olgugi labidas käes musta mulla sees. Asjaolud nõuawad seda. Sest, pidage meeles, kui meie aegsaste kõiki abinõusid endi kindlustamiseks käsile ei wõta, meile siis wahest palju pahemad päewad kätte wõiwad tulla. Selle peale peame aegsaste mõtlema. Sellepärast: tööle!

Majaperemehed, ärge wiiwitage endi waranduse kaitseks tööle minemast. Teile on rohkem antud. Teilt nõutakse ka rohkem, teie peate seda, mis teil on kaitsema. Kõik jõud kokku. Loome waenlasele walli wastu, mis wõitmata, sellega warjame iseendid ja oma warandust.

Sõjategewuse ülewaade.

Riia-Schawli piirkonnas püüawad sakslased kõige jõuga selle poole, et wõimalikult rohkem maad ära wõtta. Kindral Falkenhauseni eesmärk ei ole siin mitte meie wägesid lüüa, waid seda maakohta kätte saada, mis sakslaste ammuaegne püüe on olnud. Saksa wäed liiguwad praegu alles Tukumi ja Wana-Autsi poole, kuid sakslaste püüded on siiski wäga selged. Tukumist on Riiga 50 wersta ja Wana-Autsist Miitawisse on sama palju maad.

Muidugi ei ole Wana-Auts ja Tukum sakslaste eesmärk, waid nad tahawad palju rohkem, et neil wõimalik oleks endid weel enne wõitjateks nimetada, kui suured otsustawad wõitlused lõppenud, mis praegu Narewi wäerinnal ja Weikseli ning Bugi wahel käimas.

Baltimaa wäerinnal oli waremalt asjatundjate arwamise järele kuni 7 korpust wäge, sellega ligikaudu 300.000 meest. Nende hulgas on rohkeste ratsawäge ja ka jalawäge, nagu staabi telegramm teatab. Waenlase pealetungimine Wana-Autsi ja Tukumi poole kestab edasi. Popeljanõist ida pool jooksid meie wäed sakslaste peale tormi ja wõtsid 9 ohwitseri, 500 soldatit wangi ja 7 kuulipildujat ära. Sellest näeme, et waenlane oma pealetungimisel alatasa meie wägede tormijooksusid peab kartma, mis parajal juhtumisel heade tagajärgedega toime pannakse. Kas Windawi linn juba sakslaste käes on wõi mitte, selle kohta ametlikku teadet ei ole. Mis aga Goldingenisse puutub, siis on see sakslaste käes, sest ametlikult teatatakse, et Saksa wäed endid Windawi ja Wenta jõe paremal kaldal on kindlustanud. Goldingen on Windawi jõe pahemal kaldal ja sellega siis sakslaste wõimu all.

Narewi wäerinnal algasid kindral von Bülowi wäed üleüldist pealetungimist 29. juunil. Juba 2. juulil arenes pealetungimine ägedaks ja öösel wastu 3. juulit algasid ka kindral Mackenseni ja ertshertsog Joosep Ferdinandi wäed Weikseli ja Bugi wahel pealetungimist, mis järsku wäga ägedaks muutus. Juba 4. juulil arenes lahing Weikseli ja Bugi wahelisel wäerinnal äärmise pinguldusenı. Ljublini sihis terwel wäerinnal peale tungides koondab waenlane oma suurema wäe Wilkolasi ümbruskonda. (Wilkolasi linnake on 30 wersta Ljublinist lõuna-lääne pool). Öö-päewa jooksul wõttis üle kümne korra selles piirkonnas tormijooksusi ette, kuid löödi kõik tagasi. Ka Weprshi jõe pahemal kaldal tungisid suured Saksa wäed ootamata meie wägede kallale. Neil läks korda siin natuke maad edasi tungida, Isdebno piirkonnas Krasnostawi linna lähedal, kuid Krasnostawi, mis Weprshi jõe ääres asub ja raudteedesõlmeks on, ei ole nad weel kätte saanud. Weprshi jõe paremal kaldal, kus waenlane ka peale tungis, on ta wäga suuri kaotusi kannatanud, sest meie wägede laskekraawide ees lamada suured surnukehade hunikud.

Peale selle said austerlased Dnestri ääres üle jõe tulles tugewa löögi, nad kaotasid ööpäewa jooksul üksi 2000 meest wangidena.

Ka Narewi wäerinnal peetakse weriseid wõitlusi. Orshitse jõe ääres kestis üks ägedamatest wõitlustest. Meie wäed, iseäranis Siberi ja Turkestani wäeosad, nagu staabi telegramm tõendab, näitasid piirita wahwust ja wisadust Podosje alewi piirkonnas. (Podosje on 20 wersta Narewi jõest põhja pool, Prasnõschist 15 wersta lõuna-ida pool ja 11 wersta Makowi linnast, mis Warssawi kubermangus on).

Orshitsa jõest lääne pool, Mlawa sihis, olid meie wäed sunnitud Tsehanowi linnast lõuna poole taganema, sest et waenlane suure reserwi wõitluseliinile tõi. Sellega läks Tsehanowi linn, mis Ladoja jõe ääres on, waenlaste kätte. Sellega läheb siis praegu waenlase wäeliin Narewi wäerinnal Tsehanowi juurest ida poole Podosje alewikuni ja sealt edasi Ostrolenko sihi poole, see on Narewi jõe parema kalda poole, kus meie wäed asuwad. Et waenlane Prasnõschi poolt suurte wägedega peale tungib, siis on meie wäed rohkem Narewi jõe äärde kokku tõmmatud. Sellega ühenduses on ka meie wägede ümberpaigutamine Weikseli jõe pahemal kaldal alganud, mis praegu ilma miskisuguste takistusteta korda saadetakse.

Kõike kokku wõttes näeme, et waenlastel tugewa jõupingutuse peale waatamata wäga wähe korda on läinud edasi tungida. Weikseli ja Bugi wahel suutis ainult keskmine wäerind, kindral Mackenseni wägi, natuke edasi tungida Krasnostawi poole, kuid ertshertsogi Joosep Ferdinandi wägi Ljublini sihis ja kindral Böhm-Ermoli wägi Holmi sihis on endist wiisi paigale jäänud. Iseäranis õnnetult lõppes Böhm-Ermoli wäe pealetungimine, kes isegi Grubeschowi teedesõlmele põrmugi lähemale ei peasenud. Sama tähtsuseta on waenlase edasitungimine ka Narewi wäerinnal.

Kui seda meeles pidada, et waenlase eesmärk on Weikseli ja Bugi wahel Brest-Litowski liinile peaseda, siis tuleb tal enne 150 wersta ära käia, sellejuures meie wägesid lüüa ja läbi suure Pinski soode minna, kus miskisugusid teesid ei ole. Alles siis, kui see korda saadetud, wõiwad waenlased Weikseli jõe liini seljatagant ähwardamisest rääkima hakata, kuid isegi ähwardamine ei ole weel mitte Weikseli jõe liini kättesaamine, mis waenlasel üleüldiseks eesmärgiks on. Seda eesmärki püüawad waenlased Narewi wäerinnal ja Weikseli ning Bugi wahel peale tungides kätte saada. Mõlemad need wäerinnad püüawad üksteisele just nagu üle meie wägede peade kätt ulatada ja looga sarnasel liinil peale tungides meie wägede selja taha peaseda. Selle plaani täidesaatmisel seisawad määratu raskused ees ja sellepärast on kindel, et wõitlused mõlemal nimetatud wäerinnal tingimata wäga pikaldaseks muutuma peawad.

Tööle...

Uus mõte, uus kawatsus, uus ettewõte köidab, kuid wirgutab ka ja annab uut jõudu. Ühe ehk teise töö juurde mõtete koondust ja tööjõu ergutust nõuab praegune aeg, kus tööjõudu mobiliseeritakse toeks sõjawäele. Uus ettewõte wabastab ka hinge raske aja muredest, sest lähemale asub uus mõte, enesele ruumi nõudes. Tööle, uute ülesannete päewakorrale wõtmisele kutsub põllumehi, käsitöölisi ja tööstuslasi tänawune Wiljandi näitus, mis 5., 6. ja 7. sept. ära peetakse. Just läbielataw raske aeg nõuab ergutust, nõuab tõsist tööd, head püüdi, et sellest ajast üle ja edasi jõuda. Raske aeg kohustab.

Lootuses, et sellest kohustusest arusaadakse ja näidata tahetakse, et meie siin iga üks omal kohal oleme ja oma kohust täidame, on Wiljandi E. Põllumeeste Seltsi näituse komitee oma eeltööd sinnamaale wiinud, et rahwas oma seisukohta ülesandmistega awaldama wõib hakata. Näituse eeskawad ja ülesandmise lehed ilmuwad neil päewil trükist ja saadetakse soowijatele hinnata kätte. Lähemalt kuulutuses.

Wiljandi E. Põllum. Seltsi Näituse komitee.

Tööstus ja kaubandus.

Suhkruwabrikute omanikud paluwad suhkruhinna kõrgendamist.

Ülewenemaalise suhkruwabrikute omanikkude seltsi walitsus pani rahaministeriumile ette, et tulewikus suhkru hinda saaks tõstetud. Seletuskirjas on öeldud, et sõda ka suhkrutööstuse peale suurt mõju on awaldanud. Mõnel pool on töö jõud minewa aastaga wõrreldes üle poole kallimaks läinud. Ka olla suhkruwabrikutel praegusel ajal küttematerjalist suur puudus. Wahest weel pahemas seisukorras olla suhkruwabrikud kottide poolest. Kottide walmistamine langes sõja ajal kõige suurema wõimaluseni alla ja kott mis enne sõda 30 kop. maksis, selle eest nõutakse nüüd 90 kop. Kõiki neid tingimisi arwesse wõttes, palub Ülewenemaalise suhkruwabriku omanikkude seltsi walitsus tulewikus suhkru hindasid järgmiselt tõsta: Peenike suhkur kuni jaanuarikuuni 4 rubla 25 kopika pealt 5 rbl. peale puud, kuna peale 1. jaanuarit puuda hind 5 rbl. 10 kopika peale tõuseks.

Õnnetused ja kuritööd.

Wargused.

o. Neil päewil warastati August Grineri kwassiwabrikust S. Tartu maanteel nr. 20 kirjutuselaua laekast 37 rbl. 76 kop. puhast raha ära. Waras oli akna katki teinud ja sealt kaudu sisse tunginud.

Kasarmu uul. nr. 8 on järeltehtud wõtme abil mitmesuguseid asju 23 rbl. wäärtuses ära warastatud ja Uue Maailma uul. nr. 19 on koridorist üks jalgratas ära warastatud.

Neil päewil on wargusi toime pandud.

3. juuli öösel tungisid kurjategijad parunesse Wrangeli korterisse Suurel Tatarski uul. nr. 18/20 ja ajasid seal kõik asjad segamine. Mis nad õieti on ära warastanud, ei ole weel wõimalik kindlaste teada, sest et asjade omanik suwitamas on ja korteris praegu kedagi ei ela.

Suurel Juhkentali uul. nr. 38 on kuldsõrmus ära warastatud, Sambla uul. nr. 3 on korterist jalgratas ära wiidud ja Toom-Kuninga uul. nr. 24 on Woldemar Pornil 30 rbl. puhast raha ära warastatud.

Kirjawastused.

J. W. 25. Haapsalus. Küsitawaid koolisid on mitu. Kõige lähemad ja kõige tuttawamad meile on neist Petrogradis. Wastu wõetakse neid noorimehi, keda tegewasse sõjateenisusesse kutsutud; neilt nõutakse aga wähemalt linnakooli haridust. Nagu erateel kuuleme, olla tung neisse koolidesse praegu õige suur, nii et ilma sõjawäe ülemuse soowituseta raske sisse peaseda, liiategi weel neil, kellel 1. järgu wabatahtlise (umbes keskkooli 5. klassi) haridust ei ole.

„Põllutööleht" nr. 27, mis 1. juulil ilmunud, sisaldab järgmist kirjutusi:

Kõrgema põlluteadusliste hariduse omandamisest Wenemaal ja Lääne Europas. Aluspõhk ja turwas aluspõhuks. Noore karja kaswatamine. Wiinapõletamine ja põllumajandus. Meie talutütarde ülesanded.

Toimetusele saadetud raamatud.

Gabriele D'Annunzio Mäss. Keelelise Uuenduse Kirjastik nr. 8. Walinud ja eestindanud M. Nurmik. M. Tamwerti trükk Haapsalus. 1915. Hind 15 kop.

Postimehe kirjakogu Eesti Kultura IV. Korraldanud W. Reimann. Jurjewis 1915. Postimehe kirjastus. Hind 1 rbl.

Kontroll-asfistent G. Pulk. Hobuste söötmisest. „Põllutöölehe" kirjawara nr. 2. Hind 6 kop.

Wastutaw toimetaja R. Berendsen.
Wäljaandja Eesti Kirjastuse-Osaühisus „Ühiselu".
Дозволено военною Цензурою.

Rudolfo Truzzi tsirkus.
Teisipäewal, 7. juulil s. a.
Suur hiilgaw
ETENDUS
Prantsuse naiskunstniku M-lle Kremseri etteaste.
Teis. jaoskonnas suur kõmuline pantomime „1.000.000 dollari wargus New-Yorgi pangast" terwe korps-de-baletti ja näitlejate kaastegewusel.
Eelwalmistusel suur pantomime „1001 ööd".
Etenduse algus punkt kell 9 õhtul. 4271
Lähemalt eeskawades.

Harjuwärawa mägi
Kesk., 3. juulil kella 8 kuni 11 õhtul aias
Xrahwakontsert
Weealuse laewastiku orkester.
Sissemineк hinnata.
Saalis, kell 9 õhtul
Uus tähelepanemisewääril. eeskawa.
Ainult esimeseklassi artistid.
Trio Herzogi
esimene etteaste.
Mere spordi akt:
Sergei Wronski, W. M. Arenski, The Miltonsi, The Harnischi, Jeannetti, Palmira etteasted. Orce.
Eelteade: Laup., 11. juulil s. a.
Juhatuse
R. Krontali ja J. Kamradi tulu- ja auõhtu.
Sellel õhtul on kõik uus, — kõik algupäraline. —
Spetsial selleks õhtuks kutsutud artistid. Lähemalt eeskawades.

Pühapäewal, 19. juulil 1915. a. kell 2 p. l. saab Peterhofi maakonnas Serebeta koolimajas Serebeta Eesti
köster-kooliõpet. walimine
olema. Walitud wõib saada üksnes see, kellel seminari haridus ja kes orelit mängida ja laulukoori juhatada wõib. Kohalises Hariduse Seltsis töötamine wäga soowitaw. Palk on: Semstwo poolt 360 rbl. Usuõpetuse andm. eest 30 rbl. Köstri ameti eest 60 rbl. Kokku: 450 rbl. Ülesandmist wõtab wastu O. Rande, чр. Каськово, Петроградской губ. д. Модолицы, О. Ранде. — Peale palga on prii korter, puud walgus ja 1/4 dessatint alamaad.

Olen tagasi jõudnud
Dr. K. Lüüs.

Elan nüüd
Wiruwärawa promenadil nr. 23
Eesti teatri wastas
loomaarst K. Saral.
Kõnetunnid 9—11 ja 3—4. Tel. 12.

Dr. J. Piiskop
Harju uul. nr. 26. Wõtab naha ja suguhaigeid wastu kella 9—11 e. l. ja 6—1/2 9 õhtul. 3766

Palwekirjasid
kirjutan igasse kohtutesse, ka abielu lahutuse, päranduse ja nekrutite asjades. S. Roosikrantsi uul. nr. 1 End. ringk.-kohtu ametnik A. Ilwes.

Ülikooli haridusega (cand. jur.)
noormees
otsib omale kohta.
Pakkumised saata selle lehe talitusesse sõna „juristi" all. 4265

Tarwis Wene keelt rääkijat
köögitüdrukut,
kes koristab ja laste pesu peseb. Soowitused tarwilikud. Raua uul. nr. 24, krt. 10, kella 4—6 õhtul. 4259

Õpilast
tarwitab A. Laurmanni trükikoda, Wene uul. nr. 16. 4256

Kontori tööde jaoks
tarwitatakse inimest,
kes kaubandusliſt kirjawahetust oskab. Kaubanduse ühisus Hüppler ja Ko. Suure Tartu maant. nr. 43. 4267

Wilunud inimest
tarwitatakse würtspoodi, Fabriku uul. nr. 47, krt. 2. Tulla kell 8 õhtul.

Sõrmus leitud
Kätte wõib saada Wana Kalamaja uul. nr. 38, krt. 7.

Mööblid müüa,
plüüshmööblid, lihtsad toolid, puuja raudwoodid, riietekapid, kummutid, söögi-, kirjutuse- ja lihtsad lauad. Laial uul. nr. 36-b. 4272

Spetsial-schnitid
mantlite, kostümide, kleitide ja lasteriiete jaoks walmis saadawal ja walmistatakse ka tellimise peale mõõdu järele. Sealsamas müüakse ja laenatakse moodilehta wälja. Wene uul. nr. 4, Wiru uul. nurgal. 4275

Olen saanud wäljamaa
„Flordini"
walge kingade, saabaste, kinnaste ning Panamade puhastamiseks.
Austusega
J. Raamat
Eesti teatri all, nr. 12.

Soowitan
naelu, aknaklaasi tsink- ja katuseplekki, lihamasinaid j.n.e., j.n.e.
Kaubanduse-ühisus
Hüppler & Ko.
S. Tartu maant. nr. 43.

Häid kartulid
on müüa Wana Kalamaja uul. 36.

„Mõte".
Eetwa. I. Piltidega. 25 kop.
Ebast. VI—VIII. Piltidega. 25 kop.
Marx. Kapital II anne. 30. kop.
Peterson. Liist. 8 kop.
Wilde. Usta ohwer. 6 kop.
Behterew. Lapse terwishoid. 6 k.
Kilishewski. Mis naisterahwastel endi üle waja teada. 15 kop.
Rubakin. Imede ja saladuste seas. Piltidega. 15 kop.
Rubakin. Kuidas kiwid kõnelewad ja laulawad. Piltidega. 15 k.
Tõnurist. Patusinas. 10 kop.

Kirjutusmasinatel
kirjutamise õpetamine mitme süstemi peal odawalt, antakse ka tunnistused. Uuel uul. nr. 16, krt. 24, sissekäik raudwärawast.

Uus! Uus!
Lõuna- ja õhtusöökisid,
mis puhta wõiga on walmistatud, antakse Helsingi söögimajas. Wiru uul. nr. 14 (II. korral), soowi peale saadetakse ka kodu. Thee, kohwi j. m.
On ka talmetoitude laud.

Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi
Põllu-, käsitöö ja tööstuse
näitus
peetakse tänawu Wiljandis 5., 6. ja 7. septembr. ära.
Näitusel on kõik suurte näituste jaoskonnad. Nõudke näituse eeskawasid ja ülesandmise lehti. Ülesangmisi wõetakse 26. augustini wastu. Adr.: Näituse komitee Wiljandis.

Tallinna linnaamet
pöörab sellega linnaelanikkude tähelepanemist selle peale, et linna wolikogu sunduslisle määruste 8. maist 1891. a. ja 17./22. detsembrist 1908. a. järele,
suplemine, hobuste ja teiste elajate ujutamine ja jootmine
Ülemiste järwes keelatud on.
Tallinnas, 6. juulil 1915. a. Linnapea J. Poska.
Nr. 6153. Linnaameti sekretär G. Linquist.

Ehituse- ja Teede-Komisjon
tarwitab podrjadsikuid
kes turba wedamist Seamäe rabast linna, enese peale wõtta soowiwad. Sellekohased ülesandmised tulewad Ehituse- ja Teede komisjoni kantseleisse ära anda, Nunne uul. nr. 2, krt. 3, mitte hiljem kui 9. juuliks s. a. Lähemaid teateid antakse komisjoni kantseleis, iga päew kella 12—1 päewal.
Tallinnas, 6. juulil 1915. a. Nr. 390. 4258

Pergament paberit
wõib saada
R. H. Scheibe kontorist — Wene uulitsal nr. 11.

Keiserliku Suuruse Keisriproua
Aleksandra Feodorowna
meie sõjameeste häda, kes wõitlusewäljal wõideldes suurelt osalt haigelt ja haawatult wangi langenud, ligidalt südamesse wõttes ja nende kibedat puudust kõige tarwilikumate asjade järele tundes, on heaks arwanud käskida Oma kaitse all iseäralikku komitеed wõõrastel maadel karedas wangipõlwes wiibiwate meie sõjameeste toetamiseks asutada, kes alalõpmata annetuste eest hoolitseks, millega esimese tähtsusega tarbeaineid muretseda saaks, mis meie sõjawangide rasket saatust aitaks kergendada. — Wene inimesed, wõtke kuulda meie Kõigearmulisema Keisriproua kutset ja ärgu lõppegu teie abiandmine Wene sõjawangidele täies teadmises, et teie annetused õigele kohale sattuwad, nagu Punane Rist seda korraldab. — Annetusi rahas, pesus, riietes, jalanõudes, theeś, suhkrus, tubakas, seepis, raamatutes jne. wõetakse wastu Komitee ruumides, Newski prosp. nr. 57, iga päew kella 10—4.

SATURN Teisipäewast 7. kuni reedeni 10. juulini. Wene kinopildistuse täht. SATURN
Hirmsad nõidused.
(Armastus on üks... nii kui surm üks on). Ajakohane ja põnew draama 4 juures jaos, näitelawale seadinud, oma romani järgi naiskirjanik würstinna O. G. Bebutowa. Peaosa selles pildis mängib Petrogradi Keiserliku Mihaili teatri esnäitlejanna Susanne Ment. — Mateo pummeldab — isa maksab. Lõbus naljapilt. — Maailma sõda. Uuemad uudised. — Näitelawal: Italia operilaulja Filippo Torno. Kannab ette Wene ja Italia laulusid. — Platside hinnad harilikud.

The-Royal-Vio 7. — 10. juulini s. a. Tõmbepilt! Kõmu uudis! The-Royal-Vio
2-ne feeria Uuest Fantomasist
Saatuslise filmapilgu ootel.
Ajakohane draama, kriminal sisuga, kurjategijate elujuhtumistest. Rohkeste põnewaid momentisid. — Sõja-ajakiri. Uuemad uudised. — Haruldane koer. Lõbus naljapilt. — Mehed, olge ettewaatlikud. Lõbus ja naljakas komedia. — Näitelawal astuwad ette Wene naljalaulikud wlisulased Orlowid. Rohkeste lõbu ja nalja. — Äripäewadel on platside hinnad alandatud.

Teater „Rekord'
Wakfali ligidal, näituse platsil.
7., 8., 9. ja 10. juulil 1915. aastal.
Wäike-wenelaste näitlejate uued ülesastumised.
Esimest korda Tallinnas! Ainult mõnede Saporoshtside duettistide külaskäigu etendused
Solotnitschenko ja kuulus Wene humorist Hurko.
Näitelinal. Tore wõistlus-eeskawa. Ainusiguline. Ainult meil!
Tuline naisterahwas.
Wäga liigutaw draama 4 jaos ja teised toredad pildid. Lähemalt müürilehtedelt.

Express-Bio.
Teisipäewast, 7. kuni reedeni 10. juulil; ainult 4 päewa suurepäraline eeskawa, 9 jaos, umbes 3000 meetr. pikk. Esimest korda Tallinnas! Parem pärli Rootsi kinematografist. Hooaja uudis!
Wana torni saladus
ehk jõu wõiduõdem. Kütkestaw draama 3. jaos. 1. Ilus muinasjutt tulewikust. 2. Wanaduse üksildus. 3. Draama wanas tornis.
Italia ratsawäe kool. Meie liitlaste, itallaste, ratsawäelaste täis wahwust sõjalised harjutused, waatepilt. — Polidor ja tema onu, wäga naljakas. Peale eeskawa Wene kinematograafi pärli. — Musta jõu wõimuses. Wägew draama 4 jaos Petrogradi teatri artisti — W. Piontkowskaja kaastegewusel. 1. musta jõu wõimuses. 2. Werine jälg. 3. Minewiku hirmutus. 4. Wana jahimehe ohwer. Algus äripäewal kell 4. Seansi wõib täielikult näha, kui mitte hiljem kell 9 1/2 õhtul kinematogr. ei tulda. Platside hinnad harilikud. Expreß-Bio juh.

Tähtjas küttematerjali tarwitajatele!
Poole odawamad kui põletuse puud on turbad. Häid labidaga lõigatud kuiwi põletuse-
turbaid
on Tallinna Sõjamäe rabas iga ostja oma wäljawaliku peale müüa, 6 rbl. 25 kop. koorem (1/4 kubiksülda) ehk kodu kätte saatmisega 8 rbl. koorem. Suuremal mõõdul ostjatele hinna alandus. Tellimist wõetakse wastu: Turbatööstuse kontoris, Punaen uul. nr. 27. Kõnetraat 660. 4261

Trükitud „Ühiselu" trükikojas, Tallinnas.